

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TELAFİ EĞİTİMİ

FELSEFE

11. SINIF

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TELAFİ EĞİTİMİ

FELSEFE

11. SINIF

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI • ...
YARDIMCI KAYNAK EĞİTİM MATERYALİ • ...

TELAFİ EĞİTİMİ
FELSEFE 11. SINIF

ISBN ...

Basım Adedi ...

Yazar
KOMİSYON

Türkçe yayın hakları MEB, 2023

Tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz ve kullanılamaz.

Baskı ...

Sertifika No. ...

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

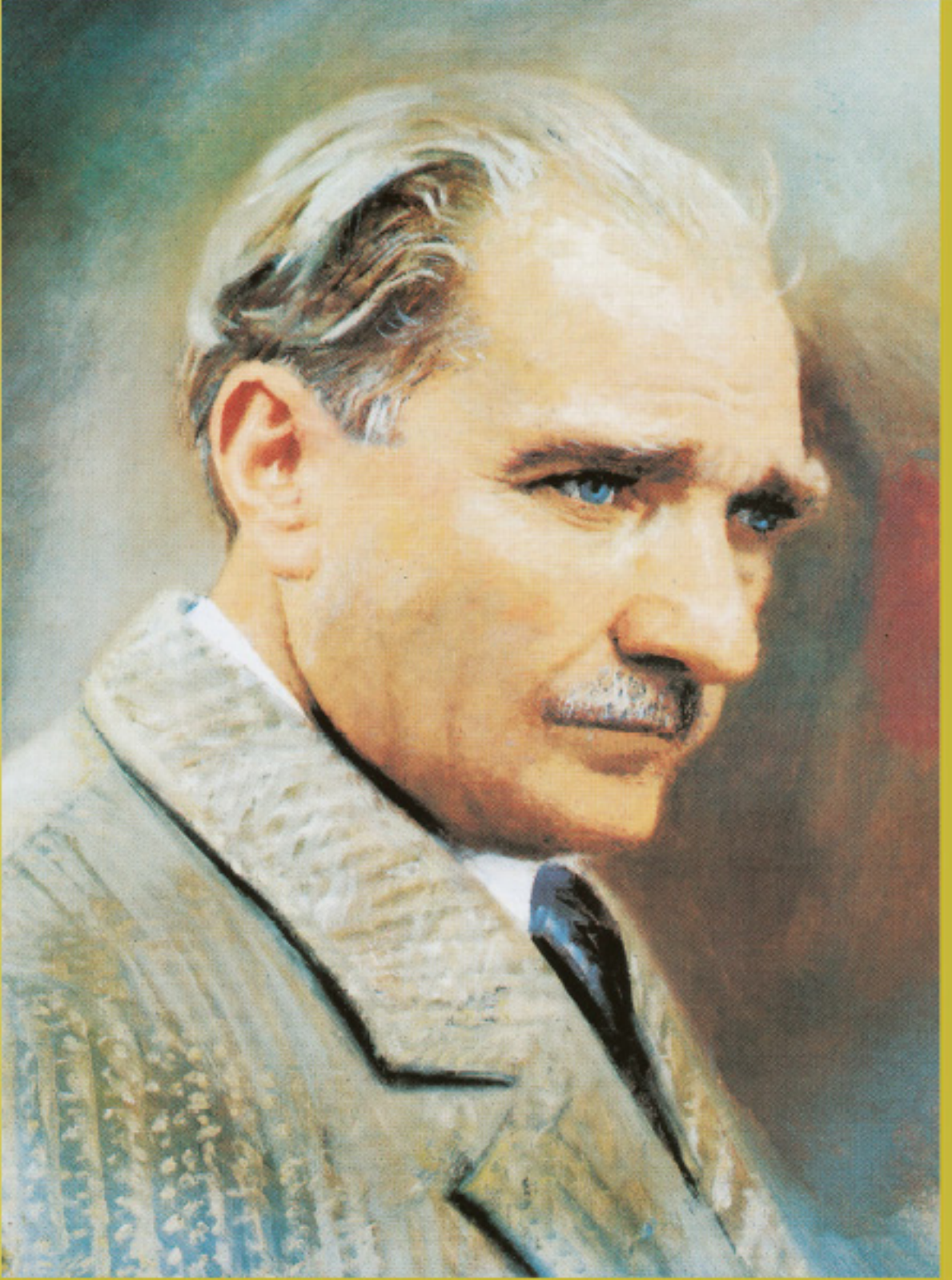
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

ÖN SÖZ	8
15. YÜZYIL-17. YÜZYIL FELSEFESİ	9
18. YÜZYIL-19. YÜZYIL FELSEFESİ	21
20. YÜZYIL FELSEFESİ	29
CEVAP ANAHTARI	39

Değerli Öğretmenler ve Sevgili Öğrenciler,

Millî Eğitim Bakanlığı olarak her koşulda eğitim ve öğretimin devamlılığını sağlamak için gerekli tedbirleri almaktayız. Ülkemizde yaşanan deprem nedeniyle bazı illerimizde eğitim öğretime ara verilmiştir. Bu kapsamda deprem felaketinin eğitim üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak, öğrencilerin akademik becerilerini geliştirmek, eksik oldukları konuları telafi etmek amacıyla eğitimde fırsat eşitliği ilkesini temel alarak öğrencilerimize yönelik telafi eğitimleri başlatılmıştır.

Eğitim öğretime ara verilen 2022-2023 eğitim öğretim yılının ikinci döneminden başlamak üzere derslerde işlenemeyen konu ve kazanımlar tespit edilmiştir. Bu kazanımların kısa bir süre içinde verilebilmesi, öğrenmenin kalıcı olabilmesi, sonraki öğrenmeleri destekleyebilmesi adına öğretim yöntem ve teknikleri çerçevesinde beceri temelli etkinlikler hazırlanmıştır. Bu etkinlikler, konu içeriğine uygun becerilerin kazandırılması amacıyla tasarlanmıştır. Etkinlikler basitten karmaşığa doğru sıralanmıştır.

Telafi Eğitimi kitabında yer alan etkinliklerin hem bireysel hem de grupta yapılabilmesi, bazı etkinliklerin de iş birliğine dayalı olması farklı becerilerin kazandırılmasını sağlamaya yöneliktir.. Etkinlikler, farklı becerileri geliştirmeye uygun olarak hazırlandığı gibi birçok etkinlik günlük yaşamla ilişki kurularak ve öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde oluşturulmuştur. Bu telafi sürecinde kalıcı ve anlamlı öğrenmeyi sağlamak adına etkinliklerde öğrencilerin sürece aktif katılması da öncelenmiştir.

Telafi sürecinde bu kaynakların sizlere faydalı olması dileğiyle...

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

FELSEFE

11. SINIF

3. ÜNİTE

15. YÜZYIL-17. YÜZYIL FELSEFESİ

- 11.3.1. 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıklar.
- 11.3.2. 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.

3. ÜNİTE

Etkinlik No.	Kazanım No.	Etkinlik Adı	Sayfa No.
1	11.3.1	DEĞİŞİM	11
2	11.3.2	BİL BAKALIM	13
3	11.3.2	ÜTOPYA	15
4	11.3.2	BİLGİNİN GÜCÜ	17
5	11.3.2	BİLGİ GAZETESİ	20

3. ÜNİTE > 15. YÜZYIL-17. YÜZYIL FELSEFESİ

Alan Becerileri: Felsefi Kavram ve Bilgi Edinimi

Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Kazanım: 11.3.1. 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıklar.
 a) 12. yüzyıldaki çeviri faaliyetlerinin 15. Yüzyıl-17. yüzyıl felsefesi üzerindeki etkilerine değinilir. b) MÖ 6. yüzyıl- MS 2. yüzyıl ve MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl felsefesinin 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesi üzerindeki etkilerine değinilir.

Etkinlik İsmi	DEĞİŞİM	🕒 35 dk.
Amacı	15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesinin doğmasına yol açan nedenleri açıklayabilme.	👤 Bireysel

Yönerge

Aşağıdaki Şekil 3.1'de 15. yüzyıl-17. yüzyılda yaşanan bazı gelişmeler, Şekil 3.2'de ise 12. yüzyıl çeviri faaliyetleri ile İstanbul'un Fethi'nin 15. Yüzyıl-17. yüzyıl felsefesine etkisi verilmiştir. Şekilleri inceledikten sonra ilgili soruları cevaplayınız.

Şekil 3.1: 15. yüzyıl-17. yüzyılda yaşanan bazı gelişmeler

Görsel 3.1: Fetih

Görsel 3.2: İbn-i Sina

Görsel 3.3: Çeviri

12. yüzyıla doğru İslam dininin geniş bir coğrafyada yayılması beraberinde bilim ve felsefenin de bu coğrafyalarda gelişmesine sebep olmuştur. Bu durumun Toledo, Sicilya, Salerno gibi şehirleri bilim ve felsefenin merkezi konumuna getirdiği söylenebilir. 12. yüzyıldan itibaren Batı ilk olarak İslam ilimleri, Antik Yunan, Hint ve Mısır'a ait eserleri çevirmeye başlamıştır. Bu dönemde Aristoteles'in "Metafizik", İbn Sina'nın "el- Kanun fi't Tıp" ve Sahl b. Bisr'in "Astronomi Risalesi" gibi bilim ve felsefe eserleri çevrilmiştir. Rönesans'la birlikte İslam coğrafyasının yorumlarıyla tanınan Antik Yunan felsefesinde Platon ve Aristo etkisi görülmüştür. Yeni dönemde akıl giderek inançtan bağımsızlaşmış ve bu dönemin karakteristiğini oluşturmuştur. Felsefenin konusu insan, doğa ve evren olmuştur. Bilim de bundan etkilenmiş; doğa, deney ve gözlem metotlarını kullanmaya başlamıştır. Bu dönem felsefesinin gelişimini İstanbul'un 1453 yılında Türkler tarafından fethedilmesi de etkilemiştir. Osmanlıların Batı'ya doğru yayılması Trabzonlu George benzeri Antik Yunan kültürü âlim ve uzmanların özellikle İtalya'ya göçmelerine dolayısıyla da Batı'da o zamana kadar bilinmeyen birtakım Grekçe felsefe metinlerinin okunmasına ve öğrenilmesine yol açmıştır.

Şekil 3.2. 12. yüzyıl çeviri faaliyetleri ile İstanbul'un Fethi'nin 15. Yüzyıl-17. yüzyıl felsefesine etkisi

1. Şekil 1'deki gelişmelerden hangisi ya da hangileri ilginizi daha çok çekmektedir? Neden?

2. Çeviri eserlerinin yayılmasının ve düşünürlerin yer değiştirmesinin 15. yüzyıl-17. yüzyıl düşünce ortamına etkisi hakkında neler söylenebilir?

3. MÖ 6. yüzyıl-MS 2. yüzyıl ve MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl felsefesinin 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesi üzerindeki etkisini değerlendiriniz.

3. ÜNİTE > 15. YÜZYIL-17. YÜZYIL FELSEFESİ

Alan Becerileri: Felsefi Kavram ve Bilgi Edinimi

Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Kazanım: 11.3.2. 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.
a) Skolastik düşünce ile modern düşüncenin temel farkları üzerinde durulur.

Etkinlik İsmi	BİL BAKALIM	⌚ 40 dk.
Amacı	Skolastik düşünce ve modern düşüncenin farklılıklarını belirleyebilme.	👤 Bireysel

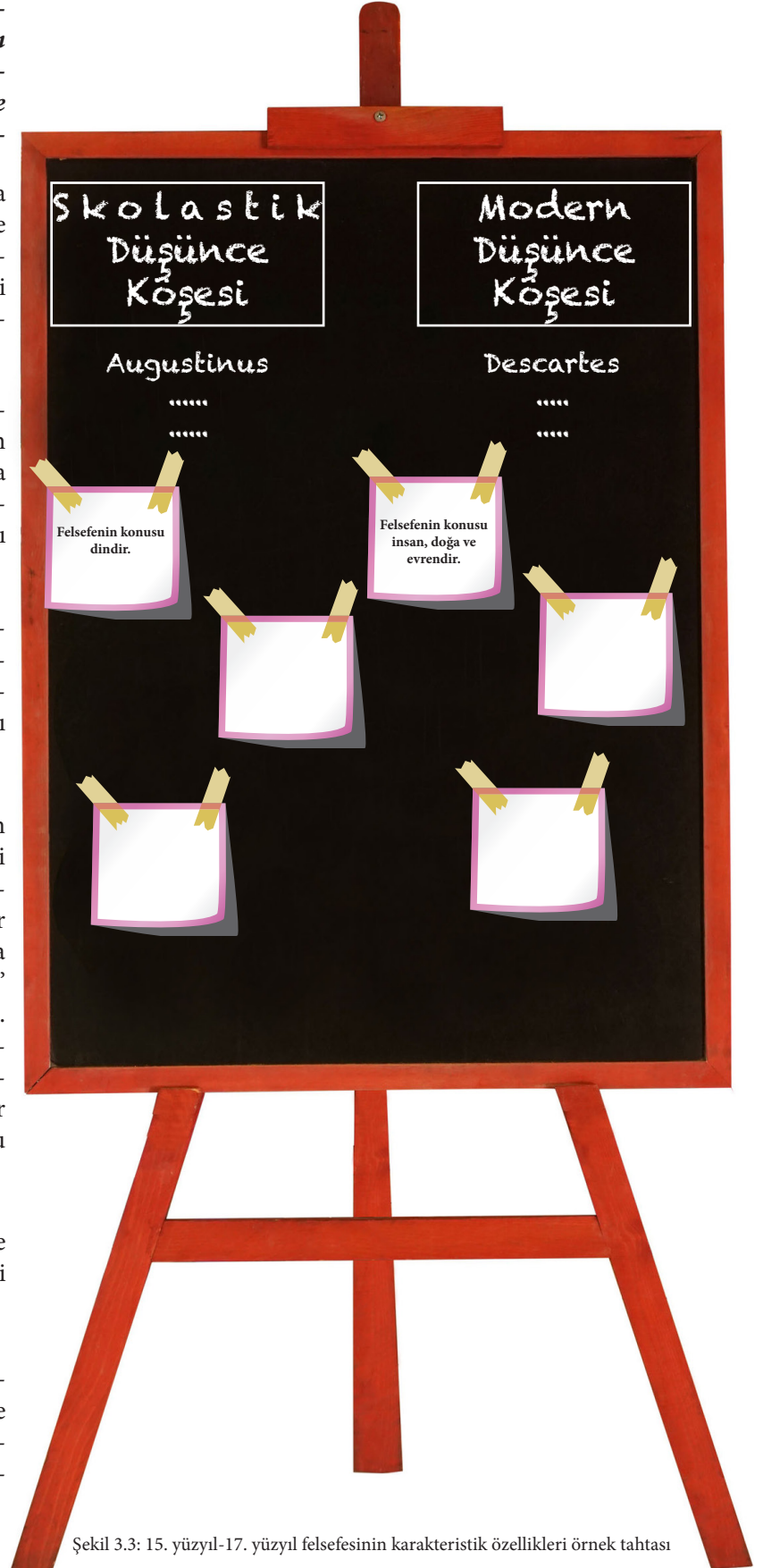
1. Yönerge

Öğrencilerin etkinlik hazırlığı için skolastik ile modern düşüncenin özellikleriyle ilgili bilgi toplamalarını ve bir hafta sonra bu bilgileri sınıf ortamına getirmelerini sağlayınız. Bu aşamada öğrencilere çalışmalarının verimli geçmesi için aşağıda verilen "Hazırlık Aşaması Bireysel Kontrol Listesi"nin aşamalarını sırasıyla takip etmelerini belirtiniz.

Hazırlık Aşaması Bireysel Kontrol Listesi		Evet	Hayır
1.	Skolastik ve modern düşüncenin özellikleriyle ilgili bilgi topladığım kaynakları belirledim. (Kütüphane, çevrim içi veri tabanları vb.)		
2.	Konuyla ilgili sorular oluşturdum.		
3.	Bilgi kaynaklarının güvenilirlik ve geçerliliğini sorguladım.		
4.	Farklı kaynaklardan bilgiler topladım.		
5.	Edindiğim yeni bilgileri var olan bilgilerimle bütünleştirdim.		
6.	Edindiğim bilgilerin doğruluğunu, güncelliğini ve amaca uygunluğunu değerlendirdim.		
7.	Edindiğim bilgileri A4 kağıdına yazdım..		

2. Yönerge *Aşağıdaki aşamaları sırasıyla takip ediniz. Sınıf yazı tahtasını veya temin ettiğiniz panoyu yandaki şekilde gösterildiği gibi kullanabilirsiniz.*

- » Bir panoya ya da yazı tahtasına “Skolastik Düşünce Köşesi” ve “Modern Düşünce Köşesi” oluşturup köşelere bu düşünceleri temsil eden filozofların isimlerini yazınız.
- » Her öğrenciye önceden hazırladığınız küçük boş kağıtlardan ikişer tane dağıtıp bu kağıtlara skolastik ve modern düşünceye ait birer özelliği yazmalarını sağlayınız.
- » Öğrencilerden yazdıkları kâğıtları içindekilerin görünmeyeceği şekilde katlamalarını ve masadaki fanusun içine atmalarını isteyiniz.
- » Öğrencilerden sırayla fanustan kâğıt çekmelerini, çektikleri kâğıttaki özelliğin hangi düşünceye ait olduğunu seçtikleri bir arkadaşlarına “Bil bakalım!” ya da “Skolastik mi modern mi?” diyerek sormalarını isteyiniz. Doğru cevaplı kâğıtları panodaki uygun köşeye yerleştirmelerini sağlayınız. Tüm öğrenciler fanustan kâğıt çekene kadar bu süreci tekrarlayınız.
- » Aşağıdaki soruyu öğrencilere yönelterek onlardan görüşlerini yazılı olarak isteyiniz.
- 1. Skolastik ile modern düşüncenin bilim, felsefe, din ve hukuka yaklaşımları arasındaki farklar nelerdir? Değerlendiriniz.

Şekil 3.3: 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesinin karakteristik özellikleri örnek tahtası

3. ÜNİTE > 15. YÜZYIL-17. YÜZYIL FELSEFESİ

Alan Becerileri: Sorgulama

Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Kazanım: 11.3.2. 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.

b) Hümanizm, bilimsel yöntem, kartezyen felsefe ve hukuk felsefesi üzerinde durulur.

Etkinlik İsmi	ÜTOPYA	⌚ 35 dk.
Amacı	"Ütopya" adlı eser üzerinden 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesinin hukuk anlayışını değerlendirebilme.	👤 Bireysel

1. Yönerge

Aşağıda T. More'un "Ütopya" adlı eserinde hayal ettiği devlet ve yaşam sistemi hakkında bir metin verilmiştir. Metni okuduktan sonra ilgili soruları cevaplayınız.

Görsel 3.4.: Ütopya (Temsili)

"Ütopya" adlı eser 1516 yılında Thomas More tarafından yayımlanmıştır. Hukukçu ve devlet adamı olan More, ütopya kavramını kullanan ilk kişidir. More "Ütopya" adlı kitabında günlük yaşam, yöneticilik, hukuk, adalet, sağlık, askeri yapı, yeme içme, giyinme, barınma aile yapısı dinî hayat gibi konuları RAPHAEL HYTLODAY aracılığıyla okurlarına aktarmaktadır. Eserinde sınıfsız bir toplum hayal ederek ideal devlet düzeninde sosyal adaletten bahsetmiştir. Ütopya sözcüğü Yunanca'da olmayan anlamına gelen "ou" ve yer anlamına gelen "topos" sözcüklerinin birleşiminden oluşur ve "olmayan yer" anlamına gelir. Ütopya'da tarım birincil ekonomik etkinliktir. Her aile iki yıl boyunca kırsal kesimde kalarak yoğun bir biçimde çiftçilik yapar. Kırsal kesimde aileler sayıları kırk kişiyi bulan çiftlik

evlerine dönüşür ve bu ailelerde iki köle bulunur. Aileyi yaşlı bilge bir kadın ve erkek yönetir. Bu görev bir tür askerlik görevidir. İki yılı tamamlayan aileler yaşadıkları kente ve eski işlerine dönerler. Ağır ve pis işleri köleler yapar. Köleler ya savaş esirleri ya da ağır suç işleyip cezasını çeken kişilerdir. Ütopya'da kölelerin bulunması mutlak eşitlik ilkesini zedeler gibi görünmektedir.

Aslında More'un "Ütopya"sı feodaliteye karşı bir eleştiri niteliğindedir. O dönem İngiltere'de Lord'lar bulunuyordu ve zenginlik içinde yaşıyorlardı. Halk ise fakirdi. Zenginler, fakirleri sömürmekteydi ve yoksulluk nedeniyle suç oranı fazlaydı. Bu nedenle "Ütopya'da özel mülkiyet yerine insanların mutlu olması için ortak mülkiyet düşünülmüştür. Dolayısıyla toplumsal bütünlük temele alınarak insanlara özgür ortam oluşturmaya çalışılmıştır. Ütopya'da lüks üretim yasaktır. Sadece evli kadın, evlenmemiş kadın ve evli erkek, evlenmemiş erkek kategorileri vardır. Aile düzeni ataerkildir. Evlenen erkekler baba evinde kalıp baba tarafından yönetilir. Ütopya'da insanlar para kullanmaz, ihtiyaçlarını karşılamak için ellerindeki malları değişim aracı olarak kullanırlar. Ütopyalılar inci, elmas gibi değerli taş düşkünü değillerdir. Bu tür değerli taşlara düşkünlüğü olanları soyluluk budalaları arasında görürler. Böylesi değerli taş meraklıları yurtlarında ve çağlarında değer verilen, az bulunur, güzel taşı ellerine geçirdiklerinde kendilerini Tanrı gibi görürlerdi. Oysa aynı taş her yerde ve her zaman aynı değeri taşımaz. Ütopyalılar avı özgür insanlara yasak etmişler, onlara yaraşır görmedikleri bu işi sadece kasaplara bırakmışlardır. Kasaplık da yalnız kölelerin işidir.

"Bizim toplumumuzda kadınlar, rahipler, hizmetçiler, dilenciler çoğunluk yararlı bir iş yapmaz. Zenginlerin varlığı dolayısıyla da gereksiz lüksler için çok emek harcanır. Ütopya cumhuriyetinde bunların önüne geçileceğinden çalışma 6 saat olarak belirlenmiştir. Eğer artık değer ortaya çıkarsa günlük çalışma saati kısıtlanır. Aile ataerkildir. Evlenen oğul babasıyla oturur. Eve sığmazsa yeni bir eve aktarılır. Kentler büyürse yeni bir kent kurulur. Hayvanların öldürülmesi, özgür yurttaşlar zalimliği öğrenmesin diye kölelere havale edilir. Yemek kamuya ait salonlarda yenir ve buradaki ayak işlerini de köleler görür. Evlenirken hem erkeğin hem kadının bakir olması esastır. Demirin olmadığı adada bunu sağlamak için dış ticaret yapılır. Savaş zaferleri ile övünülmez ancak zorunluluk hâlinde savaşa girilir ve mümkünse paralı askerler tutulur. Altın ve gümüş

birikimi savaş için yapılır. Gündelik hayatta ise altın ve gümüş oturak ya da hayvan zinciri olarak kullanılır ki nefret edilsinler. Mutluluğu zevkte bulan bir ahlak ve çilecilikten uzak bir dinsel tutum söz konusu. Kadınlar da rahip olabilir, rahipler onurlandırılır ama toplumda güç sahibi de değildirler. Tanrıya inanmayanlar yurttaş sayılmaz ve siyasal yaşantıya katılmazlar ama hiçbir bakımdan rahatsız edilmezler.”

T. More "Ütopya" adlı eserinden alıntılanmıştır.

1. Ütopya'da dikkatinizi çeken konular nelerdir?

2. Ütopya'da lüks üretiminin ne gibi zararı olduğu düşünülmektedir?

3. İnsanlar arası ilişkileri düzenlemek için T. More nasıl bir hukuk sistemi düşünmüştür? Bu sistemin meşruiyetinin kaynağı nedir?

2. Yönerge

Bir toplumda zorunlu olarak olması gerektiğini düşündüğünüz hukuk kurallarını ve onların uygulanması aşamasında karşılaşılabilecek güçlükleri aşağıdaki şeklin ilgili yerlerine yazınız.

Hukuk Kuralları	Zorluklar

3. Yönerge

15. Yüzyıl-17. Yüzyıl felsefesinin insan odaklı hümanist anlayışının oluşturduğu hukuk felsefesinin temel konularını ve onlara yaklaşımını değerlendirerek yazınız.

3. ÜNİTE > 15. YÜZYIL-17. YÜZYIL FELSEFESİ

Alan Becerileri: Sorgulama

Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Kazanım: 11.3.2. 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.
c) N. Kopernik, G. Galileo, F. Bacon ve I. Newton'un bilimsel çalışmalarının 15. yüzyıl-17.yüzyıl felsefesi üzerindeki etkilerine değinilir.

Etkinlik İsmi	BİLGİNİN GÜCÜ	⌚ 40 dk.
Amacı	N. Kopernik, G. Galileo, F. Bacon ve I. Newton'un bilimsel çalışmalarının 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesi üzerindeki etkilerini değerlendirebilme.	👥 Grup

Yönerge

Aşağıda verilen açıklamaları ve metinleri okuyup metne ilişkin soruları cevaplayınız.

1. Açıklama

15-17. yüzyıl felsefesi bilimsel gelişmelerin art arda yaşandığı dönem olmuştur. Bu döneme kadar Aristoteles fiziği ve Batlamyus tarafından öne sürülen evren modeli kabul edilmiştir.

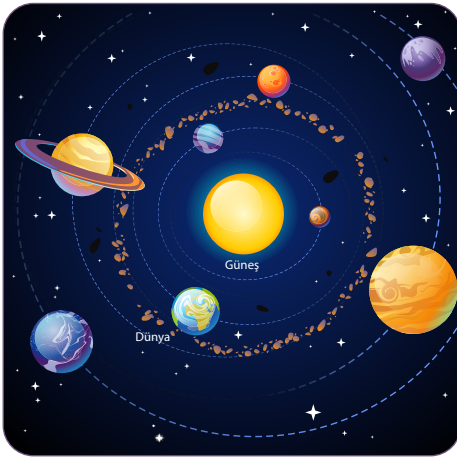
Şekil 3.4: Yer merkezli evren sistemi (Temsili)

Aristoteles'in evren tablosu duyu ve gözleme dayanır. Aristoteles evren modeli; Orta Çağ evren modeline ilham verse de temelde farklılıkları vardır. Aristoteles'in bilimi MS 2. ve 15. yüzyıl evren açıklamasından farklı olarak araç değil gerçeği anlama amacı taşır.

Batlamyus, Aristoteles gibi dünyayı evrenin merkezi olarak kabul etmiştir. Onun evren modelinde yer sabittir. Ona göre eğer yer hareketli olsaydı üzerindeki nesne ve canlıların düşmesi gerekirdi.

2. Açıklama

Yeni doğa anlayışı tek bir düşünür tarafından oluşturulmamıştır. Birçok düşünürün ortaklaşa ortaya koyduğu bir görüştür.

Şekil 3.5: Güneş merkezli evren sistemi (Temsili)

Kopernikus, yeni doğa anlayışının son hâline en çok yaklaştığı filozoflardan biridir. Kilisenin de resmî görüşü olan, temeli Aristoteles ve Batlamyus'a dayanan yer merkezli evren modelinin yerine yeni bir evren modeli koymuştur. Doğayı anlamak için şimdiye kadar bakılanın tam tersi bir bakışa ihtiyaç olduğunu düşünmüştür. Artık sonsuz genişlikte bir evren vardır. O güne kadar evrenin merkezinde dünyanın olması nedeniyle her varlık insan için yaratılmış olarak algılanmıştır. Oysa Kopernikus bunu temelden sarsmış, dünya artık sonsuz evren karşısında bir toz zerresi gibi kalmıştır. Bu yönü ile Kopernikus'un felsefesi insan, doğa ve evrene dair kavrayışı farklı bir şekilde yorumlar. Bu düşünce köklü düşünsel bir değişimi beraberinde getirmiş, o güne kadar sarsılmaz kabul edilen gerçekler sorgulanmıştır. Bununla birlikte görüşünün Aristoteles ve Batlamyus'un görüşlerinden tek farkı dünyanın hareket ettiği bilgisidir.

Görsel 3.5: F. Bacon

15-17. yüzyılın reformcu filozoflarından biri de F. Bacon'dur. Bacon "Bilgi, güçtür." sözü ile var olan tüm bilgi anlayışlarını bir kenara itip bilimlerin ve bilginin yeniden baştan yapılanması gerektiğini söyler. Eleştirilerinin merkezinde skolastik düşüncenin odağında olan Aristoteles vardır. Aristoteles'in önce neyin doğru olduğuna karar verip sonra deney yaparak bilgiye ulaştığı tümdengelim yöntemine karşı tümevarım yöntemini koymuştur. Bacon'a göre gerçeğin kendisini araştırmak filozofun görevidir. Bunu yaparken insan zihni, geleneğin geçersiz kavramlarından, önyargılardan ve yanlış fikirlerden arınmalıdır.

Görsel 3.6: Galileo

Kopernikus'un ortaya koyduklarını Galileo daha da uzağa taşımış, modern fiziğin temelini oluşturmuştur. Matematik, fizik ve felsefe okuyan Galileo; o güne kadar kabul görmüş olan yöntem anlayışını eleştirerek bilimsel yöntemi yeniden temellendirmiştir. Ona göre doğanın dili matematiktir. Deney ile matematiği birleştirerek yeni bir yöntem oluşturmuştur. Doğayı anlama çalışmalarında bakışını evrene yönelterek yaptığı teleskopla incelemeler yapmıştır. Aristotelesçiler, görüşlerinin sarsılmasından korktukları için teleskopla gökyüzüne bakmaya dâhi yanaşmamışlardır. Çünkü Aristoteles'in modelinde gökyüzünün değişmez bir düzeni vardır. Gezegenler bu düzen içinde belirli düzgün daireler çizerler. Galileo, doğada bir matematik düzeni olduğu savı ile Aristoteles'e karşı çıkmıştır. Teleskopla yaptığı gözlemler sonucunda Aristotelesçi doğa anlayışına dayandırılmış olan yer merkezli evren anlayışının yıkılmasını sağlamıştır. Galileo, her buluşu ile bir yandan bu değişmez düzeni sarsarken diğer yandan da o güne kadar kabul edilen doğruları sorgulanabilir hâle getirmektedir.

Görsel 3.7: Newton

Newton'la birlikte artık modern bir bilimden bahsetmek mümkündür. Deney ve gözlemi hipotez ve kuramları sınamak için kullanarak deneysel yöntemi bir adım öteye taşımıştır. "Doğa Felsefesinin Matematiksel İlkeleri" kitabında cisimlerin hareketini mekanik ilkelerle açıklamıştır. Galileo; matematiği bir yöntem olarak kullanmış, bilimsel yöntemle yeni bir yorum getirmiştir. Newton'u doğanın matematiksel yöntemle incelenmesi üzerine ortaya koyduğu yöntem çalışmasında görmekteyiz. Newton, Galileo'nun ortaya koyduğu fizik teoriiyi geliştirerek dinamiğin temellerini kurmuştur. Kopernikus ve Galileo'nun açtığı yolda kapalı ve sonlu bir evren modelinden sonsuz bir evren anlayışına geçiş gerçekleşmiş ve bu gelişmeler Newton ile birlikte bilimde yeni bir dönemi başlatmıştır. Newton, Aristoteles'in bölünmüş evren modelinin karşısına bütün bir evren modeli çıkarmıştır. Kopernikus ve Galileo, gezegenlerin hareketlerini açıklarken Newton, sistematik bir yaklaşımla bu hareketin nedenlerini açıklamıştır. Artık evreni sistematik bilimsel yöntemlerle nesnel olarak anlamak mümkündür. Newton'a göre gözlenebilir doğanın yasaları bilimsel yöntemlerle anlaşılır hâle gelmiştir.

3. Açıklama

Aristoteles'in ortaya koyduğu yer merkezli evren modelinin ve bilimsel yöntem anlayışının artık sorgulanma ve yerini yeni modellere bırakma zamanı gelmişti. Koperniküs'la başlayıp Newton'a kadar devam eden bu dönem birçok bilimsel ve düşünsel bilginin tüm zorluklara rağmen ortaya konulduğu dönem olmuştur. 15 ve 17. yüzyılda bilim ve felsefenin ortaya koyduğu bilgiler, kilise tarafından benimsenen bilgilerle karşı karşıya geldiğinde düşünürler ağır cezalarla karşılaşlıyordu. Yine de bilim hızla gelişmeye yeni bilgiler durmaksızın ortaya çıkmaya devam etti. Tüm bunlara rağmen Koperniküs'un kitabı basılmıştır. Kitaba gelecek tepkileri azaltabilmek amacıyla ön sözüne "Bu kitabın varsayımlarıyla ilgilenen okuyucuya..." ile başlayan bir metin eklenmiştir. Galileo, dünyanın döndüğüne dair düşüncelerinden dolayı engizisyonunda yargılandığında görüşlerinden vazgeçmesi istenmiştir. Mahkeme huzurunda bunu kabul eden Galileo, daha sonra bu dönemin sembolü olacak sözünü söylemiştir. "Eppur si muove!" "Ve yine de hareket ediyor."

- ① Kopernik ve Galileo'nun, Aristoteles-Batlamyus'un evren anlayışına itirazının nedenleri neler olabilir? Açıklayınız.

- ② Bacon'ın görüşlerinin yaşadığı dönemin bilimsel ve felsefi düşüncesine etkileri nelerdir? Açıklayınız.

- ③ Bacon'a göre bilimin ilerlemesinin önündeki engeller nelerdir? Açıklayınız.

- ④ Newton'un görüşlerinin Koperniküs ve Galileo'dan farkı neler olabilir? Açıklayınız.

- ⑤ Aristoteles ve Batlamyus'un yer merkezli evren anlayışına karşı yapılmış olan sorgulamaların bilimin gelişmesindeki rolü nedir? Sınıfta tartışınız ve tartışma sonuçlarını aşağıya yazınız.

15. YÜZYIL-17. YÜZYIL FELSEFESİ - 5

3. ÜNİTE > 15. YÜZYIL-17. YÜZYIL FELSEFESİ

Alan Becerileri: Sorgulama

Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Kazanım: 11.3.2. 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.
c) N. Kopernik, G. Galileo, F. Bacon ve I. Newton'un bilimsel çalışmalarının 15. yüzyıl-17.yüzyıl felsefesi üzerindeki etkilerine değinilir.

Etkinlik İsmi	BİLGİ GAZETESİ	🕒 40 dk.
Amacı	N. Kopernik, G. Galileo, F. Bacon ve I. Newton'un bilimsel çalışmalarının 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesi üzerindeki etkilerini değerlendirebilme.	👥 Grup

Yönerge

Öğrencilere 15. yüzyıl ve 17. yüzyılda bilim ve felsefede yaşanan büyük değişim ve gelişmeleri vurgulayan bir duvar gazetesi hazırlayacaklarını duyurunuz. Bunun için aşağıdaki aşamaları takip ediniz.

Gazetenin Kapsamı:

- » Öğrencileri dörder veya altışar kişilik gruplara ayırınız.
- » Gazetelerinde kullanabilecekleri yazı ve görselleri toplamaları gerektiğini belirtiniz. Bu aşamada bilim ve felsefe tarihi kitaplarını ve ilgili makaleleri kullanabileceklerini hatırlatınız.
- » Toplanan verilerden hareketle gazetenin ana ve alt başlıklarını belirlemelerini sağlayınız.
- » Gazetelerin son hâline getirilmesi ve sınıfta sunulmasını gerçekleştiriniz.
- » Gazetelerdeki haberlerden hareketle 15. yüzyıl ve 17. yüzyılda gerçekleşen bilimsel ve felsefi değişimleri değerlendiriniz.

Görsel 3.8: Gazete

Değerlendirmeyi yönlendirmek için aşağıdaki aşamaları takip edebilirsiniz.

- » Aristoteles fiziği ve Batlamyus'un yer merkezli evren modeli hakkında verilen bilgiler hatırlatılır. Bu bilgilerin sorgulanmasına neden olan bilimsel ve düşünsel değişimlerin nasıl bir dirençle karşılaştığını öğrencilere sorunuz.
- » Sınıfın dikkati yeni fizik anlayışına geçişi sağlayan etkenler ve bilimsel yöntemin gelişimine çekilebilir, tartışma bu açıdan geliştirilebilir. Kopernik, Bacon, Galileo ve Newton'un, Aristo fiziğine hangi noktada karşı çıktıkları ve yöntem tartışmasında öne sürdükleri karşıt fikirleri metinlerden hareketle öğrencilere sorulur. Öğrencilere "15. yüzyıl ve 17. yüzyılda bilimsel yöntemde gerçekleşen değişimler nelerdir?" sorusunu yönelterek bu konuda öğrencilerin bilgi vermesini sağlayınız. Öğrencilerin "Bilimsel yöntemde gerçekleşen değişimlerin felsefeye etkileri nelerdir?" sorusu üzerine tartışmalarını sağlayınız.
- » Newton'un Kopernikus ve Galileo'dan nasıl etkilenmiş olabileceği sorusu sınıfa yöneltilir. Bu tartışma sırasında sınıfın dikkati önce Kopernikus'un o güne kadar kabul görmüş yer merkezli evren modeli eleştirisine çekilir. İkinci olarak Galileo'nun teleskopuyla yaptığı gözlemler, dünya ve gezegenlerin hareketleri konusunda yaptığı kanıtlamalar öğrencilere hatırlatılır. Galileo'nun merkez kaç kuvveti konusundaki çalışmaları ile Newton'un yer çekimi kuvvetini bulması arasındaki ilişki sınıfa sorulur.
- » Modern bilime Newton'un katkılarının ve bu değişimin felsefi düşünüşe yansımalarının sınıfça tartışılması için Newton'un "Platon arkadaşım, Aristoteles arkadaşım ama en iyi arkadaşım gerçek." sözü tahtaya yazılır ve sözün onlara ne düşündürdüğü sorulur.
- » Son olarak 15 ve 17. yüzyılda bilimsel gelişmelerin felsefi düşüncenin farklı bir bakış kazanmasını sağladığı ifade edilir. Aristoteles ile başlayan evren modeli oluşturma kaygısı Kopernikus ile yeni bir biçim kazanmıştır. Galileo ile hız kazanan araştırmalar sonucunda Newton'a gelindiğinde modern fiziğin ilk biçimi ortaya çıkmıştır. Bu dönemde dünya realist bir bakışla anlaşılmaya çalışılırken değişenin sadece bilimin yöntemi olmadığı düşüncenin ilkeleri, bilginin sınırları, bilginin kaynağı, varlığın ne olduğu, ideal bir toplum mümkün müdür sorularına ve ötesine ulaşan felsefi sorgulamalar evreninin kapısı da açılmıştır.

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

FELSEFE

11. SINIF

4. ÜNİTE

18. YÜZYIL-19. YÜZYIL FELSEFESİ

- 11.4.1. 18. yüzyıl -19. yüzyıl felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıklar.
- 11.4.2. 18. yüzyıl -19. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.

4. ÜNİTE

Etkinlik No.	Kazanım No.	Etkinlik Adı	Sayfa No.
6	11.4.1	AKIL ÇAĞI	23
7	11.4.2	MEKTUP	25
8	11.4.2	AYDINLANMA VE EDEBİYAT	27

4. ÜNİTE > 18. YÜZYIL-19. YÜZYIL FELSEFESİ

Alan Becerileri: Sorgulama

Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Kazanım: 11.4.1. 18. yüzyıl-19. yüzyıl felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıklar. 15. yüzyıl-17. yüzyıl felsefesinin 18. yüzyıl -19. yüzyıl felsefesi üzerindeki etkilerine değinilir.

Etkinlik İsmi	AKIL ÇAĞI		⌚ 40 dk.
Amacı	15. yüzyıl-17.yüzyıl felsefesinin 18. yüzyıl-19. yüzyıl felsefesine etkisini açıklayabilme.		👤 Grup

1. Yönerge **Aşağıda 15-17 yüzyıl felsefesine etki eden gelişmeler görselleriyle birlikte verilmiştir. Bunları inceleyip ilgili soruyu cevaplayınız**

Görsel 4.1: Floransa (Platon Akademisi)

Hümanizm ilk olarak bugünkü İtalya'da (Floransa, "Platon Akademisi") ortaya çıkmıştır. Hümanizm, insanı merkeze alan ve aklı ön plana çıkaran bakış açıdır. Platon ve Aristoteles, temelinde Antik Yunan felsefesi üzerine düşünülmesiyle şekillenmiştir. İnsan ve evren, tekrar yorumlanmıştır.

Görsel 4.2: Francis Bacon

Francis Bacon, doğanın bilgisine ulaşmanın en güvenilir yolunun bilim olduğunu ve tümevarıma dayalı yöntemin bu bilgiyi sağlayabileceğini savunmuştur.

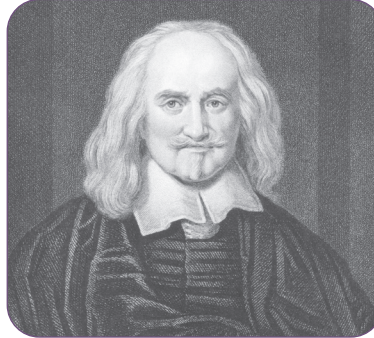
Görsel 4.3: Galileo Galilei

Galileo Galilei, "eylemsizlik ilkesi" ve "serbest düşme yasası" üzerine eğilmiş ve uzun bir süre otorite olarak kabul edilen Aristoteles'in fizik görüşlerini derinden sarsmıştır. Kopernik'in güneş merkezli evren sitemini savunmuştur.

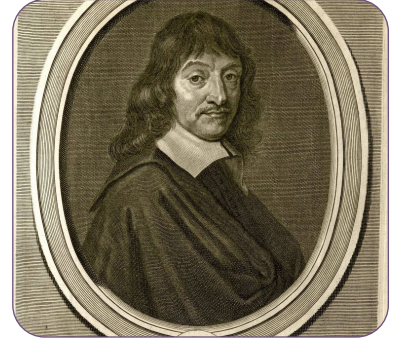
Görsel 4.4: Isaac Newton

Isaac Newton, Galilei'nin eylemsizlik ilkesine "kütle" kavramını eklemiştir. Kütleçekim ve hareket yasalarını ortaya koymuştur.

Görsel 4.5: Thomas Hobbes

Thomas Hobbes'a göre doğal durumda menfaatler üzerinden insanlar arası çatışma vardır, güvenlik sorunu oluşmuştur ve adalet sağlanamamaktadır. Bu nedenle doğal durumdan devlet düzenine zorunlu olarak geçilmiştir.

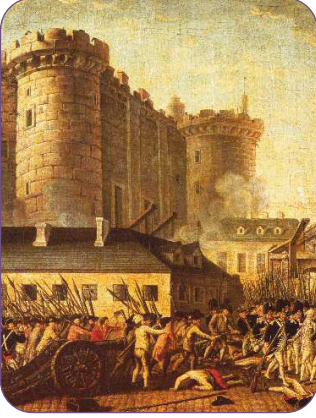
Görsel 4.6: Rene Descartes

Rene Descartes, deneyim yoluyla edinilen bilgilerde yanılgılar olabileceğini kabul ederek her bilgiden şüphe duymuştur. Ancak son noktada kendinden şüphe duylamayacağını belirtmiştir. "Düşünüyorum o hâlde varım." yargısına ulaşır. Akılsal (doğuştan gelen, deneyimden türetilmeyen) bilgilerin kesin olduğunu ileri sürmüştür.

1. Yukardaki açıklamalardan yola çıkarak 15-17. yüzyıl bilimsel ve felsefi gelişmelerin hangi alanlarda ve ne şekilde oluştuğunu yazınız.

2. Yönerge

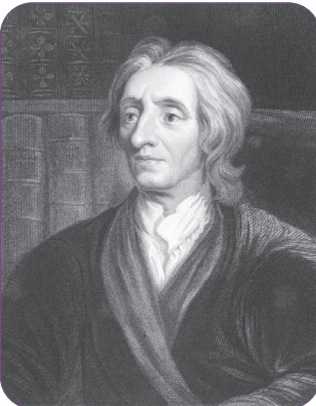
Aşağıdaki metni okuduktan sonra ilgili soruları cevaplayınız.

Görsel 4.7: Fransız İhtilali

Görsel 4.8: Sanayi Devrimi

Görsel 4.9: Locke

18. yüzyıl-19. yüzyıl felsefesi, geleneksel düşünceye karşı akli öne çıkaran bir felsefedir. 15-17. yüzyılda bilimin ilerlemesi ve onun temelinde gerçekleşen felsefi tartışmalar, insanı temele alan hümanist felsefe, bu bakış altında gelişen hukuk felsefesi ve sanattaki gelişmeler insan ve toplumu birçok açıdan etkilemiştir. Fransız İhtilali ve Sanayi İnkılabı'nın altında bu gelişmeler yatmaktadır.

“Fransız İhtilali”, sosyal yaşayıştaki eşitsizlik ve adaletsizlik, aydınlanmayla oluşan özgürlük düşüncesi sonucu mutlak monarşinin yıkılması ve cumhuriyet rejiminin kurulmasıyla oluşmuştur. Öte yandan İngiltere’de başlayan “Sanayi Devrimi”, bilimsel ve teknolojik alandaki gelişmelerin ekonomik alana yansması sonucu oluşmuştur.

Bu iki büyük olaya 18. yüzyıl-19. yüzyıl filozof ve düşünürleri kayıtsız kalmamıştır. 15-17. yüzyıl düşünce ortamından da faydalanarak görüşleriyle bu dönem felsefesini oluşturmuşlardır.

17. yüzyılda Locke, insan özgürlüğünü temel alan liberal bir anlayış sergilemiştir. Ona göre insanlar doğal ortamda özgürce yaşamakta ve birine zarar veren zarara uğrayan kişi tarafından orantılı şekilde cezalandırılmaktaydı. Ancak bireysel olarak adaletin sağlanmasında sıkıntı olduğu için insanlar toplumsal düzene geçerek devleti kurdu. Haklarını devlete aktararak mutlu yaşamaya çalıştılar. Yasama, yürütme, yargı ayırımına da giden Locke; çoğulcu bir iradeyi benimsemiştir. 18. yüzyılda Montesquieu da güçler ayrılığı ilkesini savunur ve onu kuramsallaştırır. Devlet biçimlerini tanımlar. Kant ise insan hakları üzerine düşünceler üretmiş ve günümüz demokratik düzenin kurulmasında önemli katkılar sunmuştur.

Görüldüğü gibi 15-17. yüzyıl felsefesi her açıdan 18-19. yüzyılda yaşanan olayları ve dönemin felsefesini etkilemiştir.

1. 18-19. yüzyıldaki gelişmeler hangi alanlarda olmuştur?

2. 15-17. yüzyıldaki bilimsel ve felsefi gelişmelerin 18-19. yüzyıla etkisi hakkında neler söylenebilir?

3. Kant'ın “Aklını kullanma cesaretini göster.” sözünün hümanizm ile ilişkisi nasıl açıklanabilir? Değerlendiriniz.

4. ÜNİTE > 18. YÜZYIL-19. YÜZYIL FELSEFESİ

Alan Becerileri: Felsefi Kavram ve Bilgi Edinimi

Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Kazanım: 11.4.2. 18. yüzyıl -19. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.
a) 18. yüzyıl -19. yüzyıl felsefesinin temel özellikleri ve problemleri üzerinde durulur.

Etkinlik İsmi	MEKTUP	⌚ 80 dk.
Amacı	18. yüzyıl-19. yüzyıl felsefesinde geçen bilgi ve ahlak sorunlarını değerlendirebilme.	👤 Grup

Yönerge

Aşağıda bazı filozofların görüşleri kısaca tanıtılmıştır. Bunların ayrıntılı olarak araştırılabileceği kaynaklar verilmiştir. Bu görüşler hakkında araştırma yapınız. Filozoflara ele aldıkları görüşleri hakkında görüş ve önerilerinizi aktaracağınız bir mektup yazınız. Aşamaları sırayla takip ediniz.

» Aşağıdaki kaynakları inceleyiniz.

- İnsanın Anlama Yetisi Üzerine Bir Deneme
- Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi-Seçilmiş Yazılar II: Yeni Çağ
- Liberalizmin İlk Temsilcisi: John Locke
- John Locke'da Mülkiyet Hakkının Sınırları: Doğal Hukuk Temelinde Bir Değerlendirme

- Pratik Usun Eleştirisi
- Ahlak Metafiziğinin Temellendirilmesi
- Kant'ın Ahlak Eğitiminde Maksimin Yeri
- Kant'ın Ahlak Delili

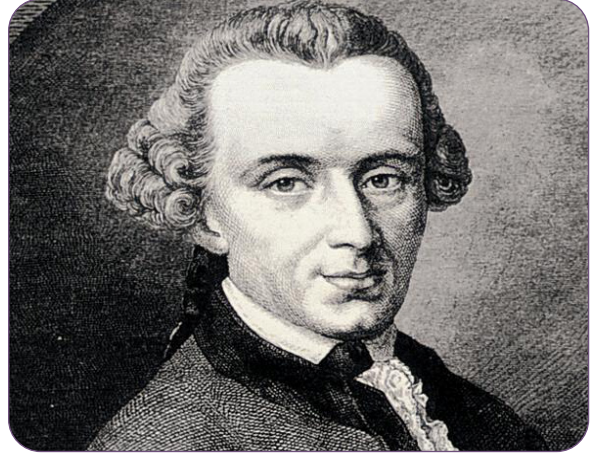
» Filozofların görüşlerini okuyarak felsefede incelendikleri sorunu belirleyiniz.

Görsel 4.10: John Locke

John Locke (29 Ağustos 1632-28 Ekim 1704), bilginin doğuştan değil sonradan deneyimler aracılığıyla oluştuğunu belirtir. İnsanın duyu organları vasıtasıyla kendi zihninin dışında bulunan dış dünyadan birtakım izlenimleri deneyimlediğini ve bu izlenimlerden oluşan fikirleri zihninde tasarlayarak bilgi edindiğini savunur.

İnsan zihni ona göre doğuştan boş bir levhadır (tabula rasa) ve insan, deneyimleri sayesinde bu boş levhayı bilgileriyle doldurur.

Görsel 4.11: Immanuel Kant

Immanuel Kant (22 Nisan 1724-12 Şubat 1804) Alman filozof. Evrensel bir ödev ahlakının varlığını savunmaktadır. Kant bu düşüncesiyle insanların kurallara her şartta uymasını öngörür.

Örneğin trafik polisinin olduğu bir yerde kırmızı ışık yanınca duran araba sürücüsü, trafik polisi olmadığı zaman hatta ıssız bir yer bile olsa ödev ahlakının gereği olarak kırmızı ışıkta durabilmelidir.

» Filozofların görüşleriyle ilgili yaşantı örneklerinin neler olabileceği hakkında sınıf arkadaşlarınızla beyin fırtınası yapınız.

» Filozoflardan birinin görüşünü seçerek onun hakkında bilgi toplamaya geçiniz.

- » Bilgi toplama sürecinizin verimli geçmesi için aşağıda verilen “Kaynak Çalışma Kontrol Listesi”nin aşamalarını sırasıyla takip ediniz.

Kaynak Çalışma Kontrol Listesi		Evet	Hayır
1.	İhtiyacım olan bilgileri belirledim.		
2.	Verilen kaynakları taradım.		
3.	Farklı kaynaklardan bilgi topladım.		
4.	Konuyla ilgili olmayan bilgileri eledim.		
5.	Konuyla ilgili yaşantı örnekleri belirledim.		

- » Bilgi toplama sürecinizin verimli geçmesi için aşağıda verilen “Kaynak Çalışma Kontrol Listesi”nin aşamalarını sırasıyla takip ediniz.

Mektup Tasarım Kontrol Listesi		Evet	Hayır
Giriş Bölümü	Ele alacağım konuyu/sorunu açık ve net şekilde tanımladım.		
	Nelere değineceğimi kısaca özetledim.		
Gelişme Bölümü	Konuya/soruna yönelik örneklerimi belirttim.		
	Örnek durumlarla filozofun görüşünü karşılaştırdım.		
	Görüşün güçlü ve zayıf yanlarını belirttim.		
	Merak ettiğim durumu açıkça ifade ettim.		
Sonuç Bölümü	Ondan beni aydınlatmasını istediğim konuyu belirttim.		

- » Mektubunuzun dil düzeltmesini yaptıktan sonra sınıf ortamına getiriniz. Öğretmeninizin planlamasına uyarak mektubunuzu sınıf arkadaşlarınıza okuyunuz.

- » Tüm mektuplar okunduktan sonra aşağıda verilen soruları cevaplayınız.

1. Arkadaşlarınızda beğendiğiniz örnekler ve görüşler nelerdir?

2. Sizinle aynı filozofa mektup yazan arkadaşlarınız arasında yazılarınızdaki benzer ve farklı yar-gılar nelerdir?

- » Aynı filozofa mektup yazan arkadaşlarınızla mektuplarınızı değişiniz, onların mektubuna cevap yazıp bir sonraki hafta sınıfa getirerek okuyunuz.

- » Okunan mektuplar içinden ele alınan sorunlara yönelik tutarlı olanları belirleyiniz.

4. ÜNİTE > 18. YÜZYIL-19. YÜZYIL FELSEFESİ

Alan Becerileri: Felsefi Kavram ve Bilgi Edinimi

Genel Beceriler: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

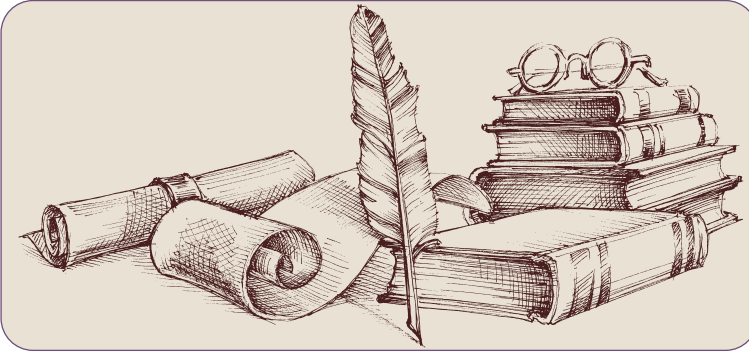
Kazanım: 11.4.2. 18. yüzyıl -19. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.
b) 18. yüzyıl -19. yüzyıl felsefesinin, dönemin dil ve edebiyatla ilişkisine değinilir.

Etkinlik İsmi	AYDINLANMA VE EDEBİYAT	⌚ 40 dk.
Amacı	18. yüzyıl-19. yüzyıl felsefesinin, dönemin dil ve edebiyatla ilişkisini açıklayabilme.	👤 Grup

Yönerge

Öğrencilere 18. yüzyıl-19. yüzyıl felsefesinin, dönemin dil ve edebiyatıyla ilişkisini açıklayabilmek için eser incelemesi yapacaklarını duyurunuz. Aşağıdaki aşamaları sırasıyla takip ediniz.

- » Öğrencileri dört gruba ayırınız.
- » Her grubun aşağıda verilen edebî eserlerden birini seçmelerini sağlayınız.

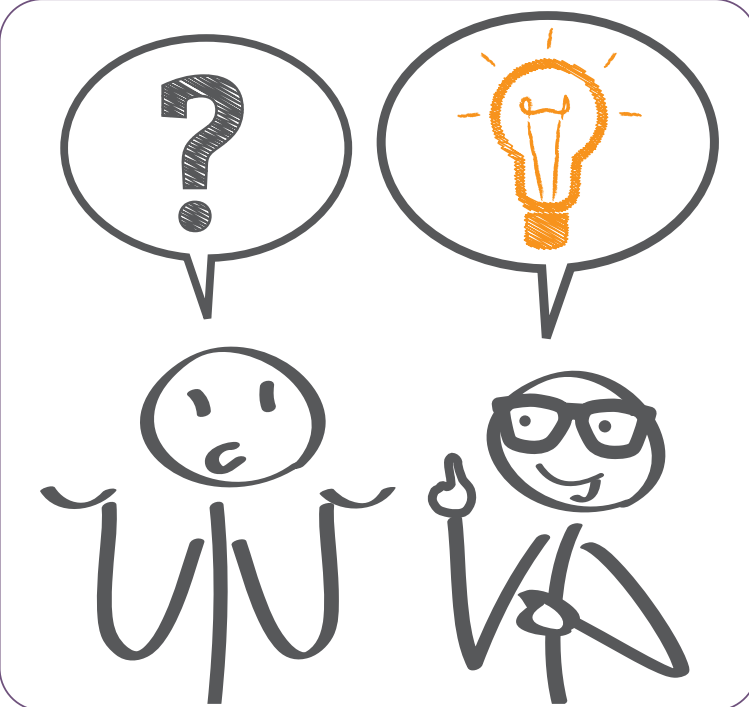

Görsel 4.12: Edebiyat (Temsili)

EDEBİ ESERLER

- Voltaire, Candide
- Daniel Defoe, Robinson Crusoe
- Goethe, Genç Werther'in Acıları
- Rousseau, Emile

- » Araştırma yapmaları için bir hafta süreleri olduğunu duyurup araştırma yapılabilir kaynaklar hakkında bilgi veriniz.
- » Araştırmaları ile ilgili soruları veriniz. Yapılandırdıkları bilgileri sınıfa getirmelerini sağlayınız. Araştırma soruları aşağıda verilmiştir, bunları tahtaya yazınız.

Görsel 4.13: Araştırma (Temsili)

ARAŞTIRMA SORULARI

- Yazarın edebî kişiliği nasıldır?
- Araştırdığınız eserin konusu nedir?
- Eserin yazıldığı dönemin felsefi özellikleri nelerdir?
- Eserin yazıldığı dönemde geçen önemli olaylar nelerdir ve eserle bağı nasıldır?
- Eserde geçen felsefi görüşler nelerdir?
- Eserin felsefi açıdan önemi nedir?

18. YÜZYIL-19. YÜZYIL FELSEFESİ - 8

- » Grupların yapılandırılmış araştırma sonuçlarını sırasıyla sınıfta paylaşmalarını sağlayınız.
- » Aşağıdaki soruları gruplara yöneltiniz.
- 1. Eserlerdeki benzerlik ve farklılıklar nelerdir?

2. Kant “Aydınlanma, insanın ergin olmayış durumundan kurtulması ve aklını kullanma cesaretini göstermesidir.” der. Bu bağlamda aydınlanma ile araştırdığınız eserler arasında nasıl bir ilişki vardır? Değerlendiriniz.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

3. Felsefi düşüncelerin edebiyatla anlatılması ya da edebî duygu ve düşüncelerin ifade edilmesinde felsefeden yararlanılması hakkında neler söylenebilir? Bu durumu iki disiplinin yöneldiği konu alanları üzerinden değerlendiriniz.

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

FELSEFE

11. SINIF

5. ÜNİTE

20. YÜZYIL FELSEFESİ

- 11.5.1. 20. yüzyıl felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıklar.
- 11.5.2. 20. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar.

5. ÜNİTE

Etkinlik No.	Kazanım No.	Etkinlik Adı	Sayfa No.
9	11.5.1	FİLOZOFLAR ÇAĞINDA FELSEFE	31
10	11.5.2	DERİNLİKLİ FELSEFE	33
11	11.5.2	SAVAŞIN GÖLGESİNDE İNSAN	35
12	11.5.2	TÜRK FELSEFECİLER SERGİSİ	37

5. ÜNİTE > 20. YÜZYIL FELSEFESİ

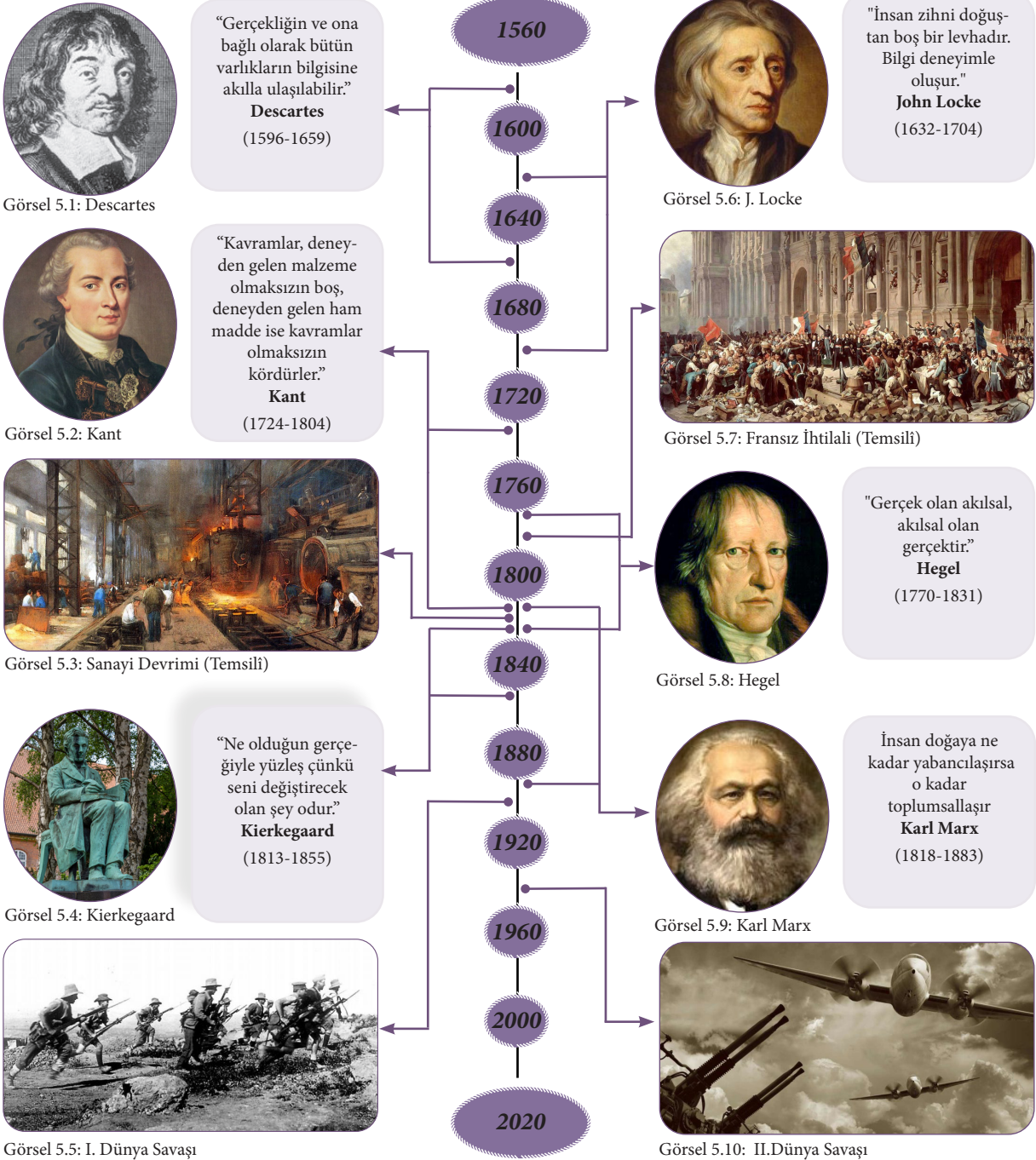
Alan Becerileri: Felsefi Kavram ve Bilgi Edinimi

Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Kazanım: 11.5.1. 20. yüzyıl felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıklar.
18 yüzyıl -19. yüzyıl felsefesinin 20. yüzyıl felsefi akımları üzerindeki etkilerine değinilir.

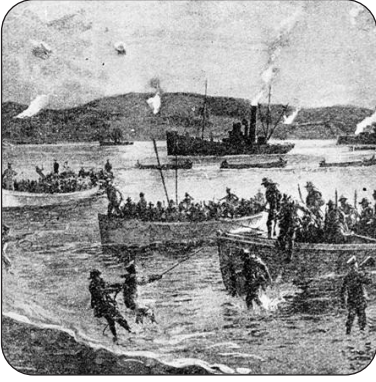
Etkinlik İsmi	FİLOZOFLAR ÇAĞINDA FELSEFE	🕒 40 dk.
Amacı	20. yüzyıl felsefesini hazırlayan düşünce ortamını açıklayabilme.	👤 Bireysel

1. Yönerge Aşağıdaki zaman çizelgesinde bazı düşünürlerin görüşlerine ve o dönemde yaşanan önemli olaylara yer verilmiştir. Zaman çizelgesini inceledikten sonra ilgili soruları cevaplayınız.

1. İncelediğiniz tarih şeridindeki filozoflar, felsefenin hangi konuları üzerine yoğunlaşmıştır?
2. Tarih şeridindeki olaylarla filozofların görüşleri arasında nasıl bir ilişki olabilir?

2. Yönerge *Aşağıda verilen metni okuyup ilgili soruları cevaplayınız.*

Görsel 5.11: Çanakkale Savaşı

Görsel 5.12: Atom bombası, Hiroşima

20. YÜZYILDA FELSEFE

Felsefenin 20. yüzyıldaki gelişim seyrini izleyebilmek, onun başka çağlardaki gelişimini takip edebilmekle kıyaslandığında alabildiğine zor ve zahmetli bir iş olarak karşımıza çıkar. Bunun da en önemli nedeni, bütün çağların en uzununu olan 20. yüzyılda çınar sayısının yani felsefeye katkı yapmış olan filozof sayısının hiç olmadığı kadar çok, hatta ormanı veya ana akımları görmeyi imkânsızlaştıracak ölçüde fazla olmasıdır. (...)

20. yüzyılı bütün çağlardan çok daha uzun bir çağ hâline getiren şey, yalnızca filozofların ve filozofları bir araya getiren okulların sayısı değildir. Fakat esas, felsefenin hiçbir zaman boşlukta gelişmediği dikkate alınacak olursa bu filozofların düşüncelerine vücut veren sosyal ve politik koşulların farklılığı, çeşitliliği ve yoğunluğudur. 20. yüzyıl büyük dünya savaşlarıyla, komünist, faşist ve totaliter devletlerin doğuşu ve yıkılışlarıyla, sayılamayacak kadar çok bölgesel savaşla, nükleer silahlara ek olarak başkaca kitle imha silahlarının icadıyla, soykırımlarla, sömürgecilğe karşı verilen kurtuluş savaşlarıyla, küreselleşmeyle, teknolojinin olağanüstü büyük gelişimiyle ve nihayet büyük kitlelerin kentlerde gerçekleştirdiği eşi benzeri görülmemiş istilayla karakterize olur. Bu bağlamda bilimsel ve teknolojik ilerlemelerin 20. yüzyılda daha önce tahayyül edilmesi dahi mümkün olmayan politik felaketlerle ve alabildiğine dramatik olaylarla birleşmesi, hemen herkes tarafından kabul edilen bir olgudur.

20. yüzyıl felsefesi, bütün bunların dışında, yine tasnifi ve ana akımları ortaya çıkarmayı zorlaştıracak şekilde klasik felsefelerin veya felsefenin klasik dallarının dışında kalan yeni felsefelerin zuhuruyla oluşur.

Ahmet Cevizci, "Felsefe Tarihi" adlı eserinden alıntılanmıştır.

① Felsefenin 20. yüzyıldaki gelişimini izleyebilmek neden zor ve zahmetli bir iş olarak görülmektedir?

② Felsefenin hiçbir zaman boşlukta gelişmemesi ne anlama gelmektedir?

③ 20. yüzyılda filozofların düşüncelerine yön veren sosyal ve politik koşullar nelerdir?

④ Birinci yönergede incelediğiniz tarih şeridindeki filozoflar ve olaylar 20. yüzyıl felsefesini nasıl etkilemiş olabilir?

5. ÜNİTE > 20. YÜZYIL FELSEFESİ

Alan Becerileri: Felsefi Kavram ve Bilgi Edinimi

Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Kazanım: 11.5.2. 20. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar. a) 20. yüzyıl felsefesinin temel özellikleri, problemleri ve bazı ana akımları (fenomenoloji, hermeneutik, varoluşçuluk, diyalektik materyalizm, mantıksal pozitivizm, yeni ontoloji) üzerinde durulur.

Etkinlik İsmi	DERİNLİKLİ FELSEFE	 60 dk.
Amacı	20. yüzyıl felsefesiyle ilgili bilgilere güvenilir kaynaklardan ulaşabilme ve ulaşılan bilgileri açıklayabilme.	 Grup

1. Yönerge 20. Yüzyıl felsefesinin temel özellikleri ve temel akımlarının “fenomenoloji-hermeneutik-varoluşçuluk-diyalektik materyalizm-mantıksal pozitivizm-yeni ontoloji” araştırılması için öğretmeninizin eşliğinde yedi gruba ayrılıңыз. Araştırma konularından birini seçiniz. Aşağıdaki aşamaları takip ediniz.

» Araştırma kapsamını okuyunuz.

Araştırmanın Kapsamı:

- » 20. yüzyıl felsefesi genel hatlarıyla açıklanacaktır.
- » 20. yüzyıl felsefesinin ana akımlarının (fenomenoloji, hermeneutik, varoluşçuluk, diyalektik materyalizm, mantıkçı pozitivizm ve yeni ontoloji) ele aldığı sorunlar ve görüşler ayrıntıya girilmeden verilecektir.
- » Gruplar, çalışmanın hazırlık ve sunum aşamasında verilen kontrol listesini takip edecektir.

» Sunum hazır aşamasının verimli geçmesi için aşağıda verilen “Hazırlık Aşaması Kontrol Listesi”nin aşamalarını sırasıyla takip ediniz.

Hazırlık Aşaması Kontrol Listesi		Evet	Hayır
1.	İhtiyacımız olan bilgileri belirledik.		
2.	Bilgilere ulaşabileceğimiz kaynakları sınırlandırdık. (Felsefe tarihi kitapları, filozofların kendi kitapları, felsefe sözlüğü, DergiPark)		
3.	Bilgi kaynaklarımızın güvenilir olup olmadığını araştırdık.		
4.	Farklı kaynaklardan bilgileri topladık.		
5.	Yinelenen ve birbirini desteklemeyen bilgileri eledik.		
6.	Bilgi içerikleriyle ve görsel içeriklerle sunumu hazırladık.		
7.	Araştırmayı inceleme kuruluna incelettik.		

- » Hazırladığınız sunumu yapacak, sunu akışını sağlayacak ve yayın inceleme kurulunda görev yapacak birer arkadaşınızı seçiniz.
- » Sırasıyla sunumlarınızı sununuz. Sunumunuzun etkili ve verimli olması için aşağıda verilen “Sunum Değerlendirme Kontrol Listesi”nin aşamalarını sırasıyla takip ediniz.

Sunum Değerlendirme Kontrol Listesi		Evet	Hayır
1.	Araştırma süresini etkin kullandık.		
2.	Araştırmada filozofların ele aldığı sorunlardan bahsettik.		
3.	Filozof görüşlerinden bahsettik.		
4.	Bilgi içeriklerimizi görsel içeriklerle ilişkilendirip sunumu zenginleştirdik.		
5.	Araştırmada kullandığımız referansları yansıttık.		
6.	Ödevi hazırlarken faydalandığımız kaynakları kaynakçada belirttik.		
7.	Ödevimizi sunumdan sonra kurula teslim ettik.		

2. Yönerge Sunumları dikkatlice takip ediniz. Aşağıdaki tabloda verilen bilgi içeriklerinden hangisinin 20. yüzyıl felsefesine ait olduğunu belirleyip tablo üzerinde boş bırakılan yerlere işaretleyiniz.

Felsefe dönemleriyle ilgili bilgi içerikleri		20. yüzyıl felsefesiyle ilgilidir.	Diğer felsefe dönemlerine aittir.
1.	Bu dönem filozofları ilk neden, varlık, bilgi, ahlak gibi konularla ilgilenmiştir.		
2.	Felsefede uzmanlaşmanın olduğu dönemdir.		
3.	Sembolik mantık çalışmalarının yoğunlaştığı dönemdir.		
4.	Akılla dinin temellendirilmesi yapılmaya çalışılmış; felsefe, dini temellendirmede araç olarak kullanılmıştır.		
5.	Dilsel analizlerin yapıldığı, dil ve düşünme arası ilişkilerin incelendiği ve dil kuramlarının geliştirildiği dönemdir.		
6.	Felsefe, dinin etkisinden çıkıp insanı, doğayı ve evreni anlamaya yönelmiştir.		
7.	Bilim üzerine yapılan çalışmalar sonucunda bilim felsefesi alanının kurulduğu dönemdir.		
8.	Akla güven duyulmuş ve akılcı düşünce artmıştır.		
9.	Felsefenin üniversiteler aracılığıyla dünyanın her yerinde yapıldığı dönemdir.		

(Tablo içindeki bilgi içerikleri MEB felsefe 11 ders kitabından alınarak düzenlenmiştir.)

5. ÜNİTE > 20. YÜZYIL FELSEFESİ

Alan Becerileri: Sorgulama

Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Kazanım: 11.5.2. 20. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar. a) 20. yüzyıl felsefesinin temel özellikleri, problemleri ve bazı ana akımları (fenomenoloji, hermeneutik, varoluşçuluk, diyalektik materyalizm, mantıksal pozitivizm, yeni ontoloji) üzerinde durulur.

Etkinlik İsmi	SAVAŞIN GÖLGESİNDE İNSAN	🕒 60 dk.
Amacı	Savaş, özgürlük, sorumluluk gibi kavramların irdelenmesi.	👤 Bireysel

Yönerge

“Savaş Postası” gazetesini ve “Yüzler” adlı kolajı inceleyip ilgili soruları yanıtlayınız.

SAVAŞ POSTASI

Almanya ve Fransa arasındaki gerilim gittikçe tırmanmakta. Diğer ülkelerin meseleye taraf olmalarıyla gerilimin fitili ateşe veriliyor. Almanya'nın 1 Eylül 1939'da Polonya'yı işgal etmesiyle patlak veren 2. Dünya harbi diğer ülkelere doğru hızla yayılıyordu.

Görsel 5.13: Savaş Pilotu

Görsel 5.14: Yardım Eden Asker

Sartre, savaş dönemini insan açısından bir yıkım unsuru olarak “Bulantı” romanında Roquentin karakterinin konuşmalarında şöyle yorumlamıştır. “Savaş gelmiş, niçin olduğunu bilmeden askere gitmişim. İki yıl geçmiş, hiçbir şey anlamamıştım çünkü cephe hayatı düşünmeye zaman bırakmıyordu. 1917 yılının sonunda tutsak düştüm. Tutsaklık hayatında birçok askerin çocukluk inançlarına geri döndüğünü işittim daha sonraları.”

J.P.Sartre, Roquentin gibi ikinci Dünya Savaşı'nda Fransız Ordusu'nda savaştı ve birkaç yıl boyunca Almanya'da savaş esiri olarak tutuldu. Fransa'ya döndüğünde savaş karşıtı faaliyetlerde bulundu. Görüşlerinde bireysel özgürlüğü, insan onurunu ve sosyal sorumluluğu vurgulayarak özgürlüğün insan mücadelesi ve sosyal sorumlu-

Görsel 5.15: Jean Paul Sartre

luk için bir araç olduğunu savundu. Sartre'a göre insanların baskı ve adaletsizliğe karşı mücadele etmek gibi etik sorumlulukları vardır. Bunu yapmamak, bir bireyi insanlığından ve özgürlüğünden mahrum eder ve onları başka bir baskıcıdan başka bir şey yapmaz.

GÜNDEM

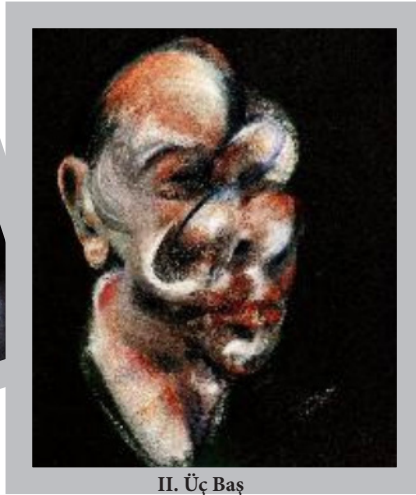
FRANSIZ FİLOZOF J. P. SARTRE KENDİSİNE LAYIK GÖRÜLEN NOBEL BARİŞ ÖDÜLÜ'NÜ KABUL ETMEDİ. NEDENİNİ ŞÖYLE AÇIKLADI:

“Resmî onurları her zaman reddettim. Bir yazar kendini bir kuruma dönüştürmelerine izin vermemelidir.” Filozof, Nobel’in Batı’nın yazarlarına veya Doğu’nun isyancılarına ayrıldığından endişe etmekteydi. Fransız olan Sartre, Nobel ödülüne ısrarla karşı çıktığını Fransa’nın Cezayir’deki işgali sırasında kendisine teklif edilmiş olsaydı ödülü kabul edebileceğini söyledi. (Jeffries, s.2)

YÜZLER

II. Michel Leiris'in Portresi

II. Üç Baş

II. Kendi portresi

Görsel 5.16: Francis Bacon (ressam) yüzler temalı üç portresi

1. Yukarıdaki resimlerde ağız, göz, burun ve kulak gibi organların simetrik, ölçülü ve düzgün olmadığı anlaşılmaktadır. Görsellerin yüz hareketlerini (jest ve mimik) inceleyerek hangi duyguları ifade ettikleri hakkında tahminlerde bulununuz.

- a) Savaş olgusu düşünüldüğünde Roquentin karakterinin duygularını en yakın biçimde temsilen resim sizce hangisi ya da hangileri olurdu? Neden?

2. Sartre’in varoluşçu anlayışını somut bir şekilde yaşama yansıttığı durum veya olayı belirten ifadenin altını çiziniz.
3. Sartre’in varoluşçu anlayışını “bireyin başka insanın özgürlüğünden sorumlu olması” bakımından yorumlayınız.

5. ÜNİTE > 20. YÜZYIL FELSEFESİ

Alan Becerileri: Felsefi Kavram ve Bilgi Edinimi

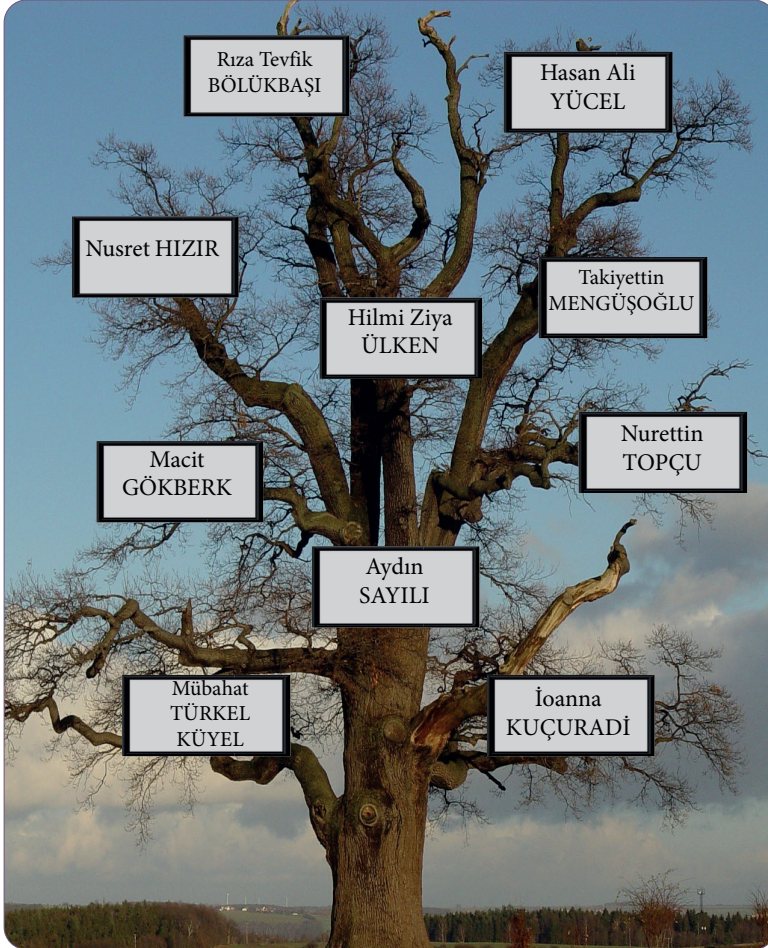
Genel Beceriler: Eleştirel Düşünme Becerisi

Kazanım: 11.5.2. 20. yüzyıl felsefesinin karakteristik özelliklerini açıklar. b) Türkiye’de felsefi düşünceye katkıda bulunan felsefeciler üzerinde durulur.

Etkinlik İsmi	TÜRK FELSEFECİLER SERGİSİ	🕒 40 dk.
Amacı	Türkiye’de felsefi düşünceye katkıda bulunan felsefecilerle ilgili bilgilere güvenilir kaynaklardan ulaşabilme ve ulaştığı bilgileri kullanarak görsel bir ürün hazırlayabilme .	👥 Grup

Yönerge

Türkiye’de felsefeye katkısı olan düşünürlerle ilgili bir afiş hazırlayınız. Bunun için aşağıdaki aşamaları sırasıyla takip ediniz.

Şekil 5.1: Türk Felsefeciler Çınarı

- » Öğretmeniniz eşliğinde 6-8 kişilik gruplar oluşturunuz. Yandaki şekilde verilen Türkiye’de felsefeye katkıda bulunan felsefecilerden birini seçiniz.
- » Düşünürün kısa hayat hikayesi, eserleri, özlü sözleri ve felsefi görüşleri hakkında bilgi edininiz ve onunla ilgili görseller toplayınız.
- » Etkinlik öncesi edindiğiniz bilgileri ve topladığınız görselleri öğretmeninizle paylaşınız ve hangilerinin kullanılacağını belirleyiniz.
- » Renkli kartonlar, yapıştırıcı, makas, bant, ip vb. malzemeleri kullanarak ele aldığınız düşünür hakkında afiş hazırlayınız.
- » Afişlerinizi sınıfta sergileyip afişinizle ilgili sırasıyla 5 dakikalık sunum yapınız. Aşağıda verilen metni okuyunuz.

TÜRKLERDE FELSEFE

Türklerin felsefeye ilişkisi, bu ilişki ister özgün katkı ya da ister Batı düşüncesinin nakli düzeyinde gerçekleşsin, ister “pür” felsefe olarak ya da ister sadece bir tür toplum felsefesi ya da hatta salt sosyolojik düşünce olarak tezahür etmiş olsun, uzun süreli bir ilişki olmuştur. Zaman zaman duraklamaya da uğrayan bu ilişkide Türklerin bazen doğulu kaynaklara özellikle de İslami bir zemine dayanırken zaman zaman da önce Yunan felsefesi, sonra da başta pozitivizm ve modern Avrupa felsefesi olmak üzere Batı düşüncesine yöneldikleri söylenebilir. Öte yandan Fârâbî gibi üst düzey filozoflarda Mevlânâ gibi birinci sınıf gönül adamlarında alabildiğine özgün ve yaratıcı iken özellikle Osmanlı’nın gerileme döneminden itibaren bütün yaratıcılığını yitirdiği, Tanzimat-Meşrutiyet döneminde nakil düzeyinin ötesine çok fazla geçemediği gibi muzdarip olduğu ikiliklerden kendisine güç ve yaratıcılık kazandıracak sentezlere ulaşamadığı hemen herkes tarafından bilinen bir olgudur. Onun Cumhuriyet döneminde de nakil düzeyini önemli ölçüde tamamlamış olmasına rağmen yaratıcı düşünce düzeyine henüz varmadığı söylenebilir. (...)

Cumhuriyet döneminde felsefenin kurumsallaşmasında önemli bir yer tutan İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümünün modernleşme ve aydınlanma hareketine paralel olarak yeniden inşasında mantıkçı pozitivistizmin dünyaca ünlü temsilcisi Hans Reicheanbach'ın devlet eliyle görevlendirilmesi, felsefeden beklenenin ne olduğu konusunda bir fikir vermesi açısından büyük önem taşır. Reicheanbach'ın, öğrenci yetiştirmek suretiyle pozitivist düşüncüyü güçlendirmek hatta yerleştirmek bakımından etkisi sınırlı olmasına rağmen felsefenin Türkiye'de akademik bir mahiyet, ciddi bir araştırma hâline gelmesinde çok büyük bir katkısı olmuştur. En büyük etkiyi Nusret Hızır üzerinde bırakan Reicheanbach'ın felsefi çizgisinin Ankara'da ondan önemli ölçüde bağımsız olarak gelişen Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümüyle Ortadoğu Teknik Üniversitesinde devam ettiği söylenebilir. Dil-Tarih'te, bölümün kuruluşunun başlangıç evresinde olmasa bile sonradan oldukça önemli bir bilim tarihçisi olan Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı'nın pozitivist yaklaşımı ile Ortadoğu Teknik Üniversitesinde Hüseyin Batuhan, Teo Grünberg ve Cemal Yıldırım'ın pozitivist felsefe anlayışları Ankara'daki akademik felsefeye damgasını vurmuştur. Söz konusu metafizik karşıtı bilim temelli analitik felsefe anlayışının ciddi bir biçimde temsil edildiği başka bir mekân ise Boğaziçi Üniversitesi Felsefe Bölümü olmuştur.

Görsel 5.17: İstanbul Üniversitesi

(...)

Türk modernleşmesinin fikrî anlamda destekleyicisi olan İstanbul Üniversitesi, Felsefe Bölümünün sonradan Macit Gökberk, Takiyettin Mengüşoğlu, İsmail Tunalı, Nermi Uygur, Bedi Akarsu ve yetiştirdikleri öğrenciler eliyle Türkiye'de felsefi düşünüşün yerleşmesinde önemli katkılar yaptığı rahatlıkla söylenebilir.

(...)

Söz konusu evrensel, yerel koşullardan bütünüyle bağımsız, modernist felsefe anlamında Türkiye'de Cumhuriyet döneminde rakibi önemli ölçüde manevi bir çizgi üzerinde gelişen, Doğu kültüründen ve özellikle İslam felsefesinden beslenmeye gayret eden çizgidir. Bu çizginin birinci unsuru, Batı'da zaman zaman modernizmin krizi diye ifade edilen oluşumun bir parçası olarak metafiziğe yeniden dönüşten ve dolayısıyla Bergson ve Blondel gibi Fransız filozoflarından etkilenen Türk felsefecilerden oluşur. Burada yer alan felsefecilerimiz arasında M. Şekip Tunç, Suphi Ethem, Nurettin Topçu, Necati Öner, Süleyman Hayri Bolay gibi isimler sayılabilir.

Ahmet Cevizci'nin Felsefe Sözlüğü'nden alıntılanmıştır

» Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

① Türkiye'de felsefenin gelişimine katkı sağlayan filozoflardan öne çıkanlar kimlerdir?

② Türkiye'de felsefenin gelişimine katkı sağlayan ilk üniversiteler hangileridir?

③ Serginizde sunduğunuz felsefecinin en çok hangi yönü dikkat çekti? Neden?

④ Türkiye'de felsefenin gelişmesi için neler yapılabilir? Değerlendiriniz.

CEVAP ANAHTARI

1. Etkinlik - DEĞİŞİM

Yönerge

1. Bu sorunun cevabı öğrenci tarafından verilecektir.
2. On ikinci yüzyıldan itibaren Batı, ilk olarak İslam ilimleri, Antik Yunan, Hint ve Mısır eserlerini Arapçadan kendi dillerine çevirmeye başlamıştır. Bu çeviri hareketi 14. yüzyılda Almanya ve Fransa'yı, oradan da bütün Avrupa'yı etkisi altına almaya başlamıştır. 16. yüzyıla gelindiğinde Antik Yunan felsefesinin neredeyse tamamı Batı tarafından öğrenilmiştir. Rönesans'la birlikte İslam coğrafyasının yorumlarıyla tanınan Antik Yunan felsefesinde Platon ve Aristoteles etkisi görülmüştür. Yeni dönemde akıl giderek inançtan bağımsızlaşmış ve bu dönemin karakteristiğini oluşturmuştur. Felsefenin konusu insan, doğa ve evren olmuştur. Bilim de bundan etkilenmiş; doğa, deney ve gözlem metodlarını kullanmaya başlamıştır.
3. MÖ 6. Yüzyıl-MS 2. Yüzyıl Felsefesi başlangıçta bir doğa felsefesi görünümündedir. Sokrates ve sofistlerle birlikte bu dönem bilgi ve ahlak konularına, daha sonra Platon ve Aristoteles'in etkisiyle bilgi, varlık ve değer konularına doğru bir değişim göstermiştir. MS 2. yüzyıl ve 15. yüzyıl arasında ise Hristiyanlık ve İslam felsefesi olarak iki temel anlayış vardı. 12. yüzyılda başlayan çeviri faaliyetleri, göçler ve matbaanın da etkisiyle Batı coğrafyası, İslam ve Antik Yunan felsefesiyle tanışmıştır. Bundan sonraki felsefe, dinin etkisinden sıyrılmış akla ve bilime dayalı insan konusuna yönelmiştir. Akıl inançtan bağımsız oluşu bu dönemin karakteristik özelliğini oluşturur.

2. Etkinlik - BİL BAKALIM

2. Yönerge

- Skolastik düşüncede felsefenin konusu dindir. Modern düşüncede ise felsefenin konusu insan, doğa ve evrendir.
- Skolastik düşüncede teoloji, felsefeye egemendir. Modern düşüncede ise bilim, felsefeyi etkilemiştir.
- Skolastik düşüncede bilim, Tanrı'nın yarattığını anlamak için önemlidir. Modern düşüncede ise bilim, sağlayacağı yarardan dolayı önemlidir.
- Skolastik düşüncede doğa, din ve akıl ile açıklanabilir. Modern düşüncede doğa, deney ve akılla açıklanabilir.
- Skolastik düşüncede hayatın tüm unsurları dine bağlıdır. Modern düşüncede ise toplumsal hayat dünyevidir.
- Skolastik düşüncede birey geri plandadır. Modern düşüncede birey ön plana çıkmıştır.
- Skolastik düşüncede düşünürler, kiliseye bağlıdır. Modern düşüncede ise düşünürler, otoriteye bağlı değildir.
- Skolastik düşünce inanç merkezlidir. Modern düşünce ise insan merkezlidir.
- Skolastik düşüncede hukuk, kilisenin etkisindedir. Modern düşüncede ise hukuk alanında devlet belirleyici unsurdur.

3. Etkinlik - ÜTOPYA

1. Yönerge

1. Thomas More "Ütopya" adlı eserinde günlük yaşam, yöneticilik, hukuk, adalet, sağlık, askeri yapı, kölelik, yeme içme, dini hayat, aile yapısı gibi konulara yer vermiştir.
2. Ülkede planlı ekonomi sistemi geçerlidir. Yalnızca en gerekli olan nesneler üretilir, bireyin yoksulluğuna neden olabilecek her türlü lüks üretim yasaktır. More'a göre o dönemin İngiltere'sinde bütün kötülükler, mal ve mülkün zengin, işsiz güçsüz bir sınıfın elinde toplanmış olmasından kaynaklanmaktadır. Bu yüzden halk, maddi ve manevi yoksulluğa düşmüştür. İnsanların yoksulluğa düşmesinden dolayı suç olayları artmıştır.
3. Ütopya toplumunun temel özelliği sınıfsız toplum oluşudur. Burada herkes, köleler dışında birbirine eşittir. Kadın-erkek arasında fark gözetilmemiştir. Toplumda eşitlik ilkesi egemendir. Toplumun mutluluğunu gerçekleştirmenin tek yolu eşitlik ilkesinin uygulanmasıdır. Mal ve mülkün tek tek kişilerde toplanması, mülkiyetin tek kişi için hak sayıldığı yerlerde eşitlikten söz edilemediği gibi gerçek bir toplumsal huzur ve refah da bulunmaz. Aileyi yaşlı bilge bir kadın ve erkek yönetir. İngiliz düşünür Thomas More, nesnel koşullardan ve toplumsal yasalardan değil de adalet, özgürlük ve eşitlik gibi soyut ilkelere hareketle gerçekleşmesi somut dünyada olanaksız olan fakat ideal bir dünyada var olacağı tasarlanan bir devlet ve toplum düzeni tasarlamıştır. Toplumdaki dengesizliğin ve mutsuzluğun kaynağını özel mülkiyet olarak gören More, düşlediği ideal devlette özel mülkiyeti ve parayı yasaklar. More'un düşlediği adaleti, elli dört kentten oluşur.

2. Yönerge

Din, ahlak ve görgü kuralları ile örf ve âdet (gelenek-görenek). Toplumsal düzen emir ve yasaklardan oluşan çeşitli davranış normları ile sağlanmasından zorluklarla karşılaşılabilir. Yazılı olmayan kurallardır. Toplumsal yaşayış çerçevesinde oluşurlar.

3. Yönerge

Orta Çağ'da devletin ve egemenliğin kaynağı Tanrı iken Yeni Çağ düşünürleri devletin ve egemenliğin kaynağını devleti, egemenliği ve toplumu kuran toplumun kendisi olarak ortaya koyarlar. Orta Çağ'da kilise devletin üstündeydi. Kilise Tanrı'nın, devlet ise insanın meydana getirdiği kurumdur. Rönesans'ta topluluklar, ulus bilincini kazanmaya başlayınca kilisenin kendini herkesten, her şeyden üstün gören Tanrı yüzünden kiliseye karşı ayaklandılar. Bu gelişme Orta Çağ devletinin birlikli yapısını yıkıp yerine ulus devletinin çokluğunu koymuştur. Rönesans'ta reform hareketleri devlet ve hukuk üzerine düşüncelerin artmasını sağlamıştır. Machiavelli ve Hobbes'un devlet ve hukuk üzerinde önemli görüşleri olmuştur. Machiavelli iktidar kavramını Tanrı'dan alıp insana vermiştir. Kendisinden önce meşruiyetin kaynağı dinsel iken kendisi bu kaynağı Tanrı'dan almıştır. Ancak şu var ki Machiavelli bu iktidarın kaynağını topluma, halka vb. vermemiştir. Bu da onu ilk modernden ziyade modernizmin sıfır noktası yapar. Yani Tanrı'dan alır meşruiyetin kaynağını ancak topluma vermediği için tam anlamıyla da modern sayılamaz. Onun iktidarı sadece vardır ve meşruiyetinin kaynağı sadece iktidarın kendisidir. Dolayısıyla iktidarı elinde tutan meşruiyeti de elinde tutar. Hobbes'a göre mutlak iktidar, kralın Tanrı'dan aldığı yetkiye değil bireylerin çıkarlarına dayandırılmalıdır.

CEVAP ANAHTARI

4. Etkinlik - BİLGİNİN GÜCÜ

Yönerge

1. Aristoteles'in evren modeli duyuların ona yansıttığı şekildedir. Evreni ay altı ve ay üstü diye ikiye ayırmıştır. Dünya sabit ve ay üstü gezegenler iç içe geçmiş kürelere çakılı hâlde bulunuyordu. Bu bölümde döngüsel ve dairesel bir yer değiştirme hareketi vardır. En üstte ise değişimin mümkün olmadığı sabit yıldızlar bulunmaktadır. Batlamyus, büyük ölçüde Aristoteles'ten etkilendirilmiştir. Yerin döndüğü fikrine "Eğer yer dönseydi üzerindeki varlıklar sabit duramaz, düşerlerdi." diyerek karşı çıkmıştır.
2. Bacon, yöntem sorgulaması yaparak tümevarım yöntemini ortaya koymuştur. Bu yöntem gözlem ve deneyime dayalıdır. Bacon, bilgi anlayışına eleştiri getirerek uygulamalı bilimsel bilgi üzerine çalışmıştır. Bilimlerin sınıflandırılması üzerine yenilikçi çalışmalar yapmıştır.
3. Bacon'a göre bilimsel bilginin önündeki en büyük engel otoriteyi sorgulamaksızın ona boyun eğmektir.
4. Newton bilimsel yöntemi, daha kapsamlı ve evrende var olan her şeyin nedenlerini açıklamaya yöneliktir.
5. Sorgulamaları sınırlandıran skolastik düşünceye karşın ortaya konmuş tüm bilgileri sorgulayan yeni bir düşünsel bakış açısı bu döneme hâkim olmuştur. Bilgiye ulaşmanın yeni yöntemleri tartışılmış, bu yöntemlerle elde edilen bilimsel bilgiler doğa yasalarını yalın bir şekilde kavranılır hâle getirmiştir. Beraberinde bilime olan merak artmış ve bu düşünsel ortam, birçok bilim dalının doğuşuna ortam hazırlamıştır. Bilimsel gelişmeler filozofların bilgi, varlık, siyaset ve değer alanında yeni sorgulamalar yapmalarına neden olmuştur. İnsanı ve evreni yeniden anlama ve anlamlandırma felsefede yeni bakış açılarının doğuşunu beraberinde getirmiştir.

6. Etkinlik - AKIL ÇAĞI

1. Yönerge

1. 15-17. yy. bilimsel ve felsefi gelişmelerini dört ana başlık altında toplayabiliriz: hümanizm, bilimsel yöntem, kartezyen felsefe ve hukuk felsefesi. Hümanizm, 2-15. yy. felsefesinin dogmatik anlayışından uzaklaşarak aklı ön plana çıkaran, insanı ve evreni yeniden yorumlama çabasıdır. Hümanizme dair ilk çalışmalar Platon Akademisi'nde görülmüştür. Platon'un eserleri çevrilerle bütün Avrupa'ya yayılmıştır. 15-17. yüzyılın en büyük başarısı bilim alanında olmuştur. Rönesans düşüncesi ile gözlem, deney ve hesaplanabilir bilimsel çalışmalara yönelim olmuştur. Kartezyen felsefe, Descartes felsefesi olarak bilinir. Descartes, bilimsel bilgiye olan güvenden yola çıkarak bilgide şüphe duyulamayacak bir temel arar. 15-17. yy. devlet ve hukuk felsefesinde ulus kimlik bilinci, yönetim şekli, doğal hukuk ve egemenlik gibi konularda görüşler öne çıkmıştır.

2. Yönerge

1. 18 ve 19. yy. felsefesi, bireysel ve toplumsal olarak Batı'da aydınlanmanın yaşandığı dönem olmuştur. Bu dönem düşünceleri aklı ön planda tutarak toplumu aydınlatmaya çalışmıştır. Fransız İhtilali ve Sanayi Devrimi ile geleneksel düşünceye karşı akıl özgürleştirilmeye çalışılmıştır. 18. yüzyılda bilginin kaynağı konusunda aklın aydınlattığı doğru bilgiler aranmıştır. Bilgi üzerine yapılan tartışmalar felsefenin iki ana akımı olan rasyonalizm ve empirizm üzerinden temellendirilmiştir. Birey ve devlet üzerine görüşler daha sistemli hâle getirilmiş, güçler ayrılığı ilkesi savunulmuştur. Devlet biçimleri tanımlanmıştır.

2. Hümanizmin etkisiyle sanat ve felsefede yeni ekoller doğmuş, bilimde evrene yönelik yeni keşifler yapılmıştır. Sanat alanında yenileşmeyle başlayan 15. yy. bilim ve felsefenin önünün açıldığı bir dönemdir. Rönesans ve reform hareketleri, 17. yy. düşünce ortamını hazırlamıştır. Bu dönemde gerçekleşen bilim ve teknikteki gelişmelerle özellikle coğrafi keşifler akıl çağının oluşmasını sağlamıştır. 15-17. yüzyılda yaşanan tüm bu gelişmeler 18-19. yüzyılda bilim ve sanayinin gelişmesine zemin hazırlamış ve insanın doğaya bakışı değişerek yeni yaşam kültürleri oluşmuştur.
3. Hümanizm, insanı merkeze alan ve aklı ön plana çıkaran bakış açılarıdır. Bu bakış açısı aydınlanma çağının temelini oluşturmuştur. İnsanı ve doğayı sadece akıl temelinde anlamak aydınlanmanın amacı olmuştur. Bu dönemde yaşayan aydınlanmacı filozof Kant, aydınlanmayı insanın kendi suçu nedeniyle düşmüş olduğu ergin olmayış durumundan kurtulma olarak tanımlar. İnsanın aklını kendi başına kullanamayışına işaret ederek "Aklını kullanma cesaretini göster." demiştir.

9. Etkinlik - FİLOZOFLAR ÇAĞINDA FELSEFE

1. Yönerge

1. Bilginin doğasına ilişkin sorgulamalar çerçevesinde gerçekliğin ne olduğu ve nasıl bilinebileceği ile insanın doğa ve toplum içindeki konumu konularına yoğunlaşmışlardır.
2. Fransız İhtilali'nin mutlak monarşilerin yıkılması, cumhuriyet rejiminin dünya üzerinde yaygınlaşması, insan hakları alanındaki gelişmeler gibi tüm insanlığı olumlu yönde etkileyen sonuçları olmuştur. Ancak zamanla devrimi isteyenler tarafından öne sürülen adalet ve eşitliğe dayalı toplum düzenine ulaşılmadığına yönelik görüşler ağır basmaya başlamış, yeni düşün arayışları ortaya çıkmıştır. Sanayi Devrimi, hızlı üretim yapan fabrikaların kurulmasını ve ulaşımın kolaylaşarak kültürel ve ekonomik etkileşimin artmasını sağlamıştır. Bu, bazı insanların yaşam kalitesini artırmış ancak devletler arası rekabete neden olup savaş gibi kötü sonuçlara da yol açmıştır. Ham madde ve yeni pazar arayışları sömürgeciliği hızlandırmış ve güçlü devletlerin rekabeti nedeniyle 1. Dünya Savaşı yaşanmıştır. Felsefe, yaşamdan kopuk bir etkinlik değil her zaman hayatın içinde olan ve bulunduğu çağı hem etkileyen hem de ondan etkilenen bir faaliyettir. Buna göre Fransız İhtilali, Sanayi Devrimi, I. ve II. Dünya Savaşları ile dönemin felsefesinin çift yönlü bir etkileşim içinde olduğu söylenebilir. Fransız İhtilali ve Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkışında dönemin filozoflarının akla duyduğu güven etkili olmuştur. Fransız ihtilali ve Sanayi Devrimi'nin olumlu sonuçları "akılcılık", "ilerlemecilik", "iyimserlik" ve "evrenselcilik" gibi dönemin temel eğilimlerini güçlendirirken olumsuz sonuçları filozofların bu değerleri sorgulamasına, insan ve toplum odaklı yeni fikirler geliştirmelerine neden olmuştur. İnsanlığın akla duyduğu güven sonucu gelişen sanayi ile üretilen silahlar, iki dünya savaşında da büyük acılar yaratmış; bu da dönemin filozoflarının yöneldikleri konuları ve bakış açılarını etkilemiştir.

2. Yönerge

1. Felsefeye katkı yapmış olan filozof ve bu filozofları bir araya getiren okul sayısının hiç olmadığı kadar çok olması ve filozofların düşüncelerine vücut veren sosyal ve politik koşulların farklılığı, çeşitliliği ve yoğunluğu felsefenin 20. yüzyıldaki gelişimini izleyebilmenin zor ve zahmetli bir iş olarak görülmesine neden olmuştur.
2. Felsefenin içinde bulunduğu çağın koşullarından ve kendinden önceki dönemlerin bilgi, birikim ve deneyimlerinden etkilenmesi anlamına gelmektedir.

CEVAP ANAHTARI

3. 20. yüzyıl; büyük dünya savaşlarıyla, komünist, faşist ve totaliter devletlerin doğuşu ve yıkılışlarıyla, sayılamayacak kadar çok bölgesel savaşla, nükleer silahlara ek olarak başkaca kitle imha silahlarının icadıyla, soykırımlarla, sömürgecilğe karşı verilen kurtuluş savaşlarıyla, küreselleşmeyle, teknolojinin olağanüstü büyük gelişimiyle ve büyük kitlelerin kentlerde gerçekleştirdiği eşi benzeri görülmemiş istilalarıyla karakterize olur.
4. Her çağın kendinden önceki dönemlerin bilgi, birikim ve deneyimlerini üzerinde taşıdığı düşünüldüğünde tarih şeridindeki filozofların görüşlerinin çağımızın düşünce dünyasını yönlendirdiği söylenebilir. Sanayi Devrimi ve Fransız İhtilali'nin olumlu ve olumsuz sonuçları çağımızda tüm insanlığı etkileyen olayların gelişimine sebep olurken günümüz filozoflarının ilgerlerini bu problem alanlarına çekmiştir.

10. Etkinlik - DERİNLİKLİ FELSEFE

2. Yönerge

Felsefe dönemleriyle ilgili bilgi içerikleri	20. yüzyıl felsefesiyle ilgilidir.	Diğer felsefe dönemlerine aittir.
1. Bu dönem filozofları ilk neden, varlık, bilgi, ahlak gibi konularla ilgilenmiştir.		X
2. Felsefede uzmanlaşmanın olduğu dönemdir.	X	
3. Sembolik mantık çalışmalarının yoğunlaştığı dönemdir.	X	
4. Akılla dinin temellendirilmesi yapılmaya çalışılmış; felsefe, dini temellendirmede araç olarak kullanılmıştır.		X
5. Dilsel analizlerin yapıldığı, dil ve düşünme arası ilişkilerin incelendiği ve dil kuramlarının geliştirildiği dönemdir.	X	
6. Felsefe, dinin etkisinden çıkıp insanı, doğayı ve evreni anlamaya yönelmiştir.		X
7. Bilim üzerine yapılan çalışmalar sonucunda bilim felsefesi alanının kurulduğu dönemdir.	X	
8. Akla güven duyulmuş ve akılcı düşünce artmıştır.		X
9. Felsefenin üniversiteler aracılığıyla dünyanın her yerinde yapıldığı dönemdir.	X	

11. Etkinlik - SAVAŞIN GÖLGESİNDE İNSAN

Yönerge

1. Gözler ve ağız bölgelerinde karmaşık ifadeler verilmiş. İlk görsele yüzün sağ tarafındaki ifadenin sola nispetle daha öne çıktığı, sağ tarafın baskın şekilde ciddiyet, dikkat ve kişisel direnci anlattığı; ikinci görsele yüz ifadelerinin bölünerek arttığı sırada ifadenin anlaşılmaz olduğu; üçüncü görsele bezginlik, yorulmuşluk ve ruhsal çürümeyi ifade ettiği söylenebilir.
- a. Yaşamdan kopuş ve içeriden çürüme ifadelerini çağrıştırdığı için üçüncü resim olabilir. Travmatik olması, bölünmüş yüz bölgeleri, içsel dengenin bozulduğunu hissettiren huzursuz ifadeleri taşıması bakımından birinci ve ikinci resim Roquentin karakterinin savaş hakkındaki duygularını temsil edebilir.
2. Nobel Ödülü'nü Fransa'nın Cezayir'deki işgali sırasında kendine teklif edilmiş olsaydı ödülü kabul edebileceğini söyledi. Fransa'ya döndüğünde savaş karşıtı faaliyetlerde bulundu. Görüşlerinde bireysel özgürlüğü, insan onurunu ve sosyal sorumluluğu vurgulayarak özgürlüğün insan mücadelesi ve sosyal sorumluluk için bir araç olduğunu savundu.
2. Sartre'in varoluşçu anlayışı, "bireyin başka insanın özgürlüğünden sorumlu olması" bakımından bireysel özgürlüğün ötekinin özgürlüğüyle yakından ilişkili olduğuyla bu yüzden de özgürlüğün toplumsal anlamda algılanması gerektiği yönündedir. Birinin özgürlüğünün baskılanması ve tutsak düşürülmesi gibi adaletsiz durumlarda ötekilerinin özgürlüğü için de bu tehlikeli durumun gerçekleşme ihtimalinin olduğuna dikkat çekmektedir.

12. Etkinlik - TÜRK FELSEFECİLER SERGİSİ

Yönerge

1. Hans Reicheanbach, Nusret Hızır, Aydın Sayılı, Hüseyin Batuhan, Teo Grünberg, Cemal Yıldırım, Macit Gökberk, Takiyettin Mengüşoğlu, İsmail Tunalı, Nermi Uygur, Bedia Akarsu, M. Şekip Tunç, Suphi Ethem, Nurettin Topçu, Necati Öner, Süleyman Hayri Bolay gibi isimler sayılabilir.
2. İstanbul Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi gibi üniversitelerdir.